

CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TEVKİFEVLERİNİN YÖNETİMİNE VE CEZALARIN İNFAZINA DAİR TÜZÜK¹

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi	:	5.7.1967,	No: 6/8517
		14.6.1930,	No: 1721
Dayandığı Kanunun Tarihi	:	13.7.1965,	No: 647
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi	:	1.8.1967,	No: 12662

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Ceza infaz kurumları ile tevkif evleri:

Madde 1 - Ceza infaz kurumları; ceza evleri ile ıslah evleridir.

Ceza evleri ile tevkif evleri her mahkeme bulunan yerde, ıslah evleri Adalet Bakanlığınca belirtilecek yerlerde bulunur.

Çocuk, kadın ve diğer hükümlülere ait ceza evleri açık, yarı açık ve kapalı olmak üzere sınıflandırılır.

Tutuklular hükümlerden ayrı kurumlarda muhafaza edilirler. Bunlar için müstakil bir bina ayrılması kabil olmadığı takdirde kapalı ceza evlerinin kendilerine ayrılan kesimlerinde kalırlar.

Hürriyeti bağlayıcı cezalarla tutukluluk kararlarının infaz edileceği kurumlar:

Madde 2 - Hürriyeti bağlayıcı cezalar, açık, yarı açık ve kapalı ceza evleri ile ıslah evlerinde; tutukluluk kararları, tevkif evlerinde infaz olunur.

Açık ceza evi:

Madde 3 - Dıştan koruma ile görevli personeli bulunmayan ve firara karşı maniaları olmayan ceza evidir.

Yarı açık ceza evi:

Madde 4 - Dıştan koruma ile görevli personeli bulunmayan ve firara karşı maniaları olan ceza evidir.

Kapalı ceza evi:

Madde 5 - Madde 5 - (Değişik: 19/3/2001-2001/2199 K.)

İçten ve dıştan koruma ile görevli personeli bulunan, firara karşı maniaları olan, kanunlarda ve Tüzükte belirtilen haller dışında dışarıyla irtibat ve ihtilati mümkün olmayan cezaevidir.

---

¹ Bu Tüzükte geçen (hesap memuru) adı, 2/8/1983 tarih ve 83/6920 sayılı Kararname ile (sayman) olarak değiştirilmiştir.

Ceza infaz kurumlarının kurulması:

Madde 6 - Açık, yarı açık ve kapalı ceza evleri ile ıslah evleri, lüzum ve ihtiyaç bulunan yerlerde ayrı ayrı kurulabileceği gibi, müdür ve personeli ayrı olmak şartıyla bir arada da kurulabilir.

Kadın ceza evleri:

Madde 7 - Kadın hükümlülerin hürriyeti bağlayıcı cezaları; açık, yarı açık ve kapalı kadın ceza evlerinde infaz olunur. Bunlar için müstakil ceza evleri kurulmadığı takdirde, cezaları, diğer hükümlülere mahsus ceza evlerinin kadınlara ayrılan kesimlerinde infaz olunur.

Çocuk ceza evleri:

Madde 8 - Suçu işlediği zaman on beş yaşını bitirmiş olup ta on sekiz yaşını bitirmeyen ve cezanın çektirilmesine başlandığı anda on sekiz yaşını doldurmamayan hükümlülerin cezaları; açık, yarı açık ve kapalı çocuk ceza evlerinde infaz olunur. Bunlar için müstakil ceza evleri kurulmadığı takdirde, cezaları, diğer hükümlere mahsus ceza evlerinin çocuklara ayrılan kesimlerinde infaz olunur.

Bunlar on sekiz yaşını geçtikleri zaman eğer hükümlülük süresi üç yıldan ve geri kalan süresi iki yıldan fazla ise diğer hükümlülere mahsus ceza evlerine naklolunurlar. Ancak, bunlardan, geçirdikleri süre içindeki hal ve durumlarına göre uygun görülenler, çocuk ceza evlerinde veya diğer hükümlülere mahsus ceza evlerinin çocuklara ayrılan kesimlerinde alıkonulabilirler.

Hükümün infazına başlandığı tarihte on sekiz yaşını bitirmiş ve hükümlülük süresi üç yıldan az bulunmuş olup ta geçmişteki hallerine nazaran çocuk ceza evlerinde veya diğer hükümlülere mahsus ceza evlerinin çocuklara ayrılan kesimlerinde bulunmaları uygun görülenlerin cezaları bu evlerde çektirilir.

Yukarıda yazılı hükümlülerden yirmi bir yaşını bitirenler herhalde diğer hükümlülere mahsus ceza evlerine naklolunurlar.

Islah evleri:

Madde 9 - Suçu işlediği zaman on bir yaşını bitirmiş olup ta on beş yaşını bitirmeyen ve cezanın çektirilmesine başlandığı anda on sekiz yaşını doldurmamayan küçüklerin cezaları ıslah evlerinde çektirilir.

Türk Ceza Kanununun 54 üncü maddesine göre mahkum edilmiş olup ta bu cezanın infazına başlandığı sırada veya daha evvel ayrıca işlediği fiilden dolayı yaşı sebebiyle haklarında Türk Ceza Kanununun 55 inci maddesinin tatbiki suretiyle hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum edilmiş bulunanların bu cezaları, infazına başlanılan ceza ile birlikte sözü geçen 55 inci maddede yazılı hükümler dahilinde çektirilir.

İKİNCİ KISIM

Personelle İlgili Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Personel:

Madde 10 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

1 inci maddede yazılı kurumlarda bir müdür, gereğine göre bir ya da birkaç müdür yardımcısı, müdür bulunmasına gerek olmayan yerlerde bir memur bulunur.

Bunlardan başka, hükümlü ve tutuklu sayısına ve kurumların önem ve niteliğine göre bulunması gereken başlıca personel şunlardır:

- a) Yönetim servisinde; idare memuru, hesap memuru, memur, ayniyat muhasibi, ambar memuru ve katip,
- b) Gözetim servisinde; başgardiyen ve gardiyenler,
- c) Terbiye ve kalkınma servisinde; tarım uzmanları, yüksek ziraat mühendisleri, tarım teknisyenleri, inşaat mühendisleri, teknikerler, teknisyenler, öğretmenler, atölye şefleri, ustalar, sürveyan ve din adamları (kadrosu kurumunda kalmak üzere),
- d) Psiko - sosyal yardım servisinde; psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanı, psikiyatr ve pedagog,
- e) Sağlık servisinde; tabip, eczacı, hastane memuru, sağlık memuru ve hastabakıcılar,
- f) Yardımcı hizmetler servisinde; makinist, kaloriferci, elektrikçi, şoför, aşçı, çamaşırcı ve hademe.

Ceza infaz kurumlarında müdür yardımcılılarıyla diğer personel nöbet ve vardiya yöntemiyle çalıştırılabilirler. Vardiya yönteminin uygulanacağı kurumlar, Adalet Bakanlığınca belirlenir. Nöbet ve vardiya çizelgeleri, kurum müdürünün önerisi de göz önünde bulundurularak Cumhuriyet Savcılığınca düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Personel Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Müdürün görev ve sorumluluğu:

Madde 11 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Müdür, kurumun amiridir. Yasa, tüzük, yönetmelik hükümlerine ve yetkili mercilerden verilen emirlere göre görev yapar. Görevlerinden dolayı sıralı amirlerine karşı sorumludur.

Kontrol ve emir verme:

Madde 12 - Müdür; kurumun bütün personeli üzerinde kanun, tüzük ve yönetmeliklerin gösterdiği şekilde gözetim ve denetim hakkını kullanır. Kurumun bütün personeline gerek söz

ve gerek yazı ile emir vermeye yetkili olduğu gibi bu emirlerin yerine getirilip getirilmediğini izlemekle de yükümlüdür.

Müdür yardımcısı veya idare memurları bu işlerde müdüre yardım ederler.

Hesap işlerinin kontrolü:

Madde 13 - Müdür; tüzük ve yönetmelik hükümleri ile yetkili mercilerden verilecek emirler dairesinde kurumun hesap işlerinin iyi bir şekilde yürütülmesinden ve denetiminden birinci derecede sorumludur.

Islah ve sağlığı koruma:

Madde 14 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920K.)

Müdür, hükümlülerin ıslahı, hükümlü ve tutukluların eğitilmesi, bilgilerinin artırılması, atölye çalışmaları, kişisel uğraşlarının düzenlenmesi ve geliştirilmesinin sağlanması bakımından Tüzük hükümlerini uygulamak ve sağlık durumlarıyla yakından ilgilenmekle yükümlüdür.

Aylık rapor:

Madde 15 - Müdür, her ay sonunda Adalet Bakanlığınca istenilen istatistiki bilgi ile birlikte, kurumun bir aylık çalışmasını ve gelişmesi yolunda alınması gerekli görülen tedbirleri gösterir bir rapor düzenleyerek Adalet Bakanlığına gönderilmek üzere Cumhuriyet Savcılığına tevdi eder.

Denetim:

Madde 16 - Müdür, haftada en az bir defa olmak üzere gündüzleri, on beş günde en az bir defa olmak üzere de geceleri kurumun bütün faaliyetlerini tetkik ederek, işlerin kanun, tüzük, yönetmelik ve verilen emirler dairesinde yürüyüp yürümediğini denetler. Aldığı neticeleri ve gördüğü noksanları denetim defterine kaydeder.

Müdür yardımcısının görevleri:

Madde 17 - Müdür yardımcısı; müdürün yardımcısı olup müdür tarafından kendisine verilen işleri görür ve müdürün bulunmadığı zaman ona vekalet eder.

İdare memurunun görevleri:

Madde 18 - İdare memuru; hesap memuru ile ayniyat muhasibinin görevleri dışında kalan bütün idari işleri yapar.

Hesap memurunun görevleri:

Madde 19 - Hesap memuru, kurumun para ve muhasebe işlerini, kanun, tüzük ve yönetmelikler dairesinde yerine getirilmesinden ve muhasebe defterleri ile sarf evrakının düzenlenmesinden ve korunmasından sorumludur.

Memurun görevleri:

Madde 20 - Memur; müdürü olmayan küçük ceza evleri ile tevkif evlerinde kurumun üstüdür. Bu yerlerde kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine ve yetkili mercilerden verilen emirlere göre müdüre ait görevleri yapar. Müdürü olan kurumlarda, müdür tarafından kendisine verilen işleri görür.

Ayniyat muhasibi ve ambar memurunun görevleri:

Madde 21 - Ayniyat muhasibi; kurumun ayniyat hesaplarını görür. Ambar memuru, usulüne göre, ambar muamelat ve kayıtlarını tutar, bu husustaki belgeleri düzenler ve korur.

Katibin görevleri:

Madde 22 - Katip; kurumun yazı işleri ile müdür tarafından kendisine verilecek diğer işleri görür.

Başgardiyanın görevleri:

Madde 23 - Başgardiyana gözetim servisinin üstüdür.

Kurumun inzibat ve disiplininin temini için müdür ve yardımcısı veya bunların bulunmadığı yerlerde memur tarafından verilen emirleri yerine getirir ve bunların uygulanmasını kontrol eder. Gardiyanların çalışmasını, nöbet cetvellerini düzenler ve bunları müdüre, müdürü olmayan yerlerde memura onaylatır.

Yoklama:

Madde 24 - Başgardiyana, her akşam yemeğinden evvel nöbetçi gardiyanla birlikte hükümlü ve tutukluları yoklama defterine göre yoklar ve mevcudun tam olup olmadığını deftere işaret ve nöbetçi gardiyanla birlikte imza eder.

Gardiyanların görevleri:

Madde 25 - Gardiyanlar, kurumun inzibat ve disiplininin temini, hükümlü ve tutukluların gözetimi ve kurumun temiz tutulması ile görevli olup, hükümlü ve tutukluların iç yönetmeliklere uygun surette hareket etmelerini sağlar. Müdür ve yardımcısı veya bunların bulunmadığı yerlerde memur ile başgardiyana tarafından verilen emirleri yapar.

Nöbet:

Madde 26 - Gardiyanlar, nöbet görevlerini, başgardiyana tarafından düzenlenen ve müdür veya müdürü olmayan yerlerde memur tarafından onaylanmış olan bir nöbet cetveline göre yerine getirirler.

İzin:

Madde 27 - (Değişik: 26/11/1973 - 7/7476 K.)

Başgardiyana ve gardiyanlara haftada seksen dört saat izin verilir. Herhangi bir şekilde ayrılan gardiyanın yerine, görev yapacak olan gardiyanın adı başgardiyana, ayrılan başgardiyana ise, müdür veya müdürü olmayan yerlerde memur tarafından nöbet cetveline işaret edilir.

Haftalık izin dışında, başgardiyana ve gardiyanlar, müdürün veya müdürü olmayan yerlerde memurun yazılı emri olmadıkça kurumdan ayrılamazlar.

Başgardiyana ve gardiyanların kıyafetleri:

Madde 28 - Başgardiyana ve gardiyanların kıyafetleri, Adalet Bakanlığınca, bir yönetmelik ile tespit edilir.

Teknik personelin görevleri:

Madde 29 - Tarım uzmanı, yüksek ziraat mühendisi, inşaat mühendisi, tekniker veya teknisyenler; çalıştıkları iş kolunun bütün gereklerini yerine getirmekle sorumlu olup bu yoldaki çalışmalarını en az üç ayda bir raporla kurum idaresine bildirirler.

Öğretmenin görevleri:

Madde 30 - Öğretmenin görevi; hükümlü ve tutukluların eğitim ve öğretimleri ile manevi kalkınmalarını sağlamaktır.

Öğretme zorunluluğu:

Madde 31 - Belirli öğrenim dönemi sonunda her hükümlüye okuma yazma öğretilmemiş olmasından öğretmen sorumludur. Okuma yazma öğrenmekte herhangi bir sebeple büyük kabiliyetsizliği görülenlerin adları öğretmen tarafından kurumun müdürüne bildirilir. Müdür ve öğretmen bu gibilerin okuma yazma öğrenmeleri için gereken tedbirleri alırlar.

Hükümlünün okul durumu:

Madde 32 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Öğretmen, kurum okuluna devam eden hükümlülerin adlarını, okula başladıkları tarihi, hangi sınıfa devam ettiklerini, başlangıçtaki öğrenim düzeylerini, eğitim ve öğretimde gösterdikleri ilerlemeyi, çalışkanlık derecelerini, devam sürelerini, okula bağlılıklarını, sınıf yükselmelerini, davranış notlarını, sicil ve müşahede fişinin okul durumu bölümüne kaydeder.

Atelye şefleri ile ustaların görevleri:

Madde 33 - Atelye şefleri ile ustaların görevleri; hükümlü ve tutukluların atelyelerde verimli bir şekilde çalışmalarını ve sanat öğrenmelerini sağlamaktır.

Sanat öğretmek zorunluluğu:

Madde 34 - Üç seneden beri kurumda bulunan hükümlünün tahliyesinden sonra hayatını kazanmak imkanını kendisine verebilecek derecede bir sanat öğretilmemiş olmasından atelye şefleri sorumludur.

Herhangi bir şekilde sanat öğrenmekte kabiliyetsizliği görülen hükümlülerin adı atelye şefi tarafından kurum müdürüne bildirilir.

Kurum müdürü ve atelye şefi, bu gibi hükümlülerin bir sanat öğrenmelerini sağlamak için gereken tedbirleri alırlar.

Hükümlünün sanat durumu:

Madde 35 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Atölye şefi hükümlünün sanat durumunu, işe bağlılık derecesini, verilen işe itiraz edip etmediğini işi yapmamak ya da bırakmak için uydurma neden arayıp aramadığını ve sanattaki gelişmesini, sicil ve müşahede fişinin sanat durumu bölümüne kaydeder.

Sürveyanın görevleri:

Madde 36 - Sürveyan; kurum müdürü ve çalıştığı iş kolunun yetkili üstleri tarafından verilen görevlerden başka, hükümlü ve tutukluların çalışmasını sağlamak ve kontrol etmek ve çalışma fişleriyle puantaj defterlerini düzenli bir şekilde tutmakla yükümlüdür.

Din adamının görevleri:

Madde 36/A - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Din adamı, hükümlü ve tutuklulara vaaz etmek, dini eğitim ve telkinde bulunmak, manevi yönden kalkınmaları için çalışmakla görevlidir.

Hükümlünün dini eğitimi:

Madde 36/B - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Din adamı, hükümlünün manevi kalkınma yönünden gösterdiği gelişmeyi, sicil ve müşahede fişinin din durumu bölümüne kaydeder.

Tabiplerin görevleri:

Madde 37 - Tabip; kurumun sağlık şartlarını düzenlemek, hükümlü ve tutuklularla kurum personelinin muayene ve tedavilerini yapmakla yükümlüdür.

Psiko - Sosyal yardım servisi personelinin görevleri:

Madde 37/A - (Ek: 2/8/1983-83/6920 K.)

Psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanı, psikiyatr ve pedagogun görevleri, hükümlerin suç ve suçluluk nedenleri üzerinde durarak ve suç işleme nedenlerinin kökenine inerek, çeşitli psiko-sosyal iyileştirme yöntemleriyle bu nedenleri ortadan kaldırmaya, onları eğitip ıslah etmeye, salıverilmelerinden önce yeni bir yaşama, toplumda karşılaşılabilecekleri olaylara karşı hazırlamaya, olumsuz duygularını gidermeye çalışmaktır.

Psiko - Sosyal yardım servisi, ayrıca, hükümlülerin sicil ve müşahade dosyalarının düzenlenmesinden de görevlidir.

Sağlık gözetimi:

Madde 38 - Tabip, kurumu sık sık denetler ve acele tedbir alınmasını gerektiren önemli hastalıklar hakkında derhal müdüre rapor verir. En az on beş günde bir defa olmak üzere kurumu tamamiyle gezerek sağlık durumuna ve lüzumu halinde alınması gereken tedbirlere dair düşüncesini raporla müdüre bildirir.

Gıda maddelerinin muayenesi:

Madde 39 - Tabip, kurum tarafından satın alınan bütün gıda maddelerini muayene ve bunların kabul veya reddine dair düzenlenecek tutanağı imza eder.

Kurumun sağlık durumunu bozan hareketlerin ihbarı:

Madde 40 - Tabip, temaruz eden hükümlü ve tutuklularla tedaviden kaçmaya çalışanların ve kurumun sağlığını bozacak şekilde hareket edenlerin adlarını müdüre bildirir.

Rapor:

Madde 41 - Tabip, kurumda çıkan hastalıkların nevi ve hastalananların sayısına, hastalıkların önüne geçmek için uygun gördüğü tedbirlere ve ayrıca iaşenin kalitesine, miktarına ve dağıtım şekillerine, hükümlü ve tutuklular ile personelin temizliğine ve elbiseleri ile yatak takımlarına, kurumun sıhhi tesisat, ısıtma, aydınlatma ve havalandırma tesislerinin sağlık şartlarına elverişli bir şekilde işleyip işlemediğine, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin sağlık şartlarına uygun bir şekilde yürütülüp yürütülmediğine dair hususları, her ay sonunda, hazırlayacağı bir raporla müdüre bildirir.

Müdür bu raporda belirtilen tavsiyelerin yerine getirilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Eczacının görevleri:

Madde 42 - Eczacı; kurum tabibinin vereceği reçetelere göre ilaçları hazırlar ve hastalara dağıtır.

İlaçların alımı ve saklanması:

Madde 43 - Eczacı, kurumda bulunan ilaçları iyi bir şekilde korumakla ve gereken ilaçları almak için kurumun tabibine vaktinde haber vermekle yükümlüdür.

Hastane memuru, sağlık memuru ve hastabakıcıların görevleri:

Madde 44 - Hastane memuru, sağlık memuru ve hastabakıcılar, tabibin gözetimi altında olup, onun göstereceği işleri yaparlar.

Müstakil tabibi bulunmayan kurumlar:

Madde 45 - Müstakil müşahade ve sınıflandırma merkezleri ile müşahade ve sınıflandırma merkezi olarak kabul edilen veya teşkilatı müsait bulunan kurumlarda yeteri kadar tabip

bulundurulur. Ancak müstakil tabibi bulunmayan kurumların sağlık işleri mahalli hükümet veya belediye tabipleri tarafından asli görevlerinin müsaadesi oranında yerine getirilir.

Yardımcı hizmetler servisi personelinin görevleri:

Madde 46 - Yardımcı hizmetler servisinde çalışan personel, kurum müdürünün vereceği işleri ve çalıştığı iş kolunun bütün gereklerini yerine getirmekle yükümlüdür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Personelin Yükümlülüğü ve Yasaklar

Ciddi ve dürüst hareket:

Madde 47 - Kurumlar personeli, hükümlü ve tutuklulara karşı ciddi ve dürüst hareket etmek zorundadırlar; görevlerinin icapları dışında, hükümlü ve tutuklular ve bunların yakınları ile herhangi bir suretle münasebette bulunamazlar.

Eşit işlem:

Madde 48 - Kurumlar personeli, bütün hükümlü ve tutuklulara eşit işlem yapmak zorundadırlar.

Yasak olan haller:

Madde 49 - Kurumlar personeli, hükümlü ve tutuklulara karşı memuriyet nüfuzlarını kırarak her türlü hareketten kaçınırlar. Özellikle; hükümlü ve tutuklulardan ve yakınlarından borç, hediye, teberru vesair adlar altında para veya herhangi bir şey almaları ve bunlara bu suretle bir şey vermeleri veya bunlarla alım satım muameleleri yapmaları yasaktır.

Hükümlü ve tutukluların şahsi işlerde çalıştırılmaması:

Madde 50 - Kurumlar personeli, hükümlü ve tutukluları şahsi işlerinde çalıştıramazlar.

Sır saklamak:

Madde 51 - Kurumlar personeli, sır saklamak zorundadırlar. Yetkili makamdan başka hiçbir makam veya şahsa, gizli tutulması gereken hususlar hakkında, bilgi veremezler.

Müdafî tavsiye edememek:

Madde 52 - Kurumlar personeli, hükümlü ve tutuklulara müdafî seçiminde doğrudan doğruya veya dolaylı olarak etki yapamazlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Disiplin İşlemleri

Personel hakkında uygulanacak disiplin işlemleri:

Madde 53 - Kurumlar personeli hakkında Devlet Memurları Kanununda yazılı disiplin işlemleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Yönetim Kurulu, Disiplin Kurulu

Yönetim Kurulu:

Madde 54 - Yönetim kurulu; mümessil, müdür veya yardımcısının başkanlığında, hesap memuru, idare memuru, ambar memuru ve katipten teşekkül eder.

Teknik işler, malzeme alımları ve taahhüt işleri ile ilgili hususların görüşülmesinde yönetim kuruluna, işin mahiyetine göre teknik bir personel ve atelye şefi de katılır.

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri:

Madde 55 - Yönetim kurulu, kurumun döner sermaye ile ilgili alım ve satım işlerini görür. Bu husustaki görev ve yetkileri yönetmelik ile tespit olunur.

Ayrıca 202,203,212 ve 218 inci maddelerde belirtilen görevleri yapar.

Disiplin Kurulu:

Madde 56 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Disiplin kurulu, kurum müdürünün başkanlığında, tabip, psiko-sosyal yardım servisi personelinin kurum müdürünce görevlendirilecek birisi, öğretmen, idare memuru, atölye şefi ve başgardiyandan oluşur.

Disiplin Kurulunun görevi:

Madde 57 - Disiplin kurulu; hükümlülerinin mükafatlandırılması, cezalandırılması veya haklarında tedbir alınması veya iyi hal durumlarının tespiti işleri ile Tüzükle verilen diğer işleri yapar.

Disiplin kurulunun görevine giren işler, kurula, müdür tarafından intikal ettirilir.

Disiplin kurulu teşkiline imkan görülmeyen kurumlarda bu işler o yer Cumhuriyet Savcısı ve yalnız sulh hakimliği teşkilatı bulunan yerlerde sulh hakimi tarafından yapılır.

Disiplin kurulu kararlarının yerine getirilmesi:

Madde 58- Disiplin kurulu kararları kurum müdürü tarafından yerine getirilir.

Kurulların toplanması:

Madde 59 - Yönetim kurulu ve disiplin kurulu, üyelerinin çoğunluğu ile toplanır ve mevcut üyelerin çoğunluğu ile karar verir. Oylarda eşitlik halinde, başkanın bulunduğu tarafın oyu tercih olunur.

Her toplantı sonunda gelecek toplantı tarihi tespit ve karara bağlanır.

Başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplantılar yapılabilir.

Kararların deftere geçirilmesi:

Madde 60 - Yönetim kurulu ve disiplin kurulu tarafından verilen kararlar özel bir karar defterine yazılır ve mevcut üyeler tarafından imza olunur.

Verilen karara ayırışık görüşte olanlar, sebeplerini yazarlar ve imza ederler.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Cezaların Yerine Getirilmesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Ölüm Cezası ve Yerine Getirilmesi

Ölüm cezası:

Madde 61 - Ölüm cezası, buna mahkum olan kimsenin asılması suretiyle hayatının izalesidir.

Ölüm cezasının yerine getirilmesi:

Madde 62 - Ölüm cezası, hükümlünün mensup olduğu din ve mezhebin özel günlerinde, gebe kadınlar doğurmadıkça, akıl hastalığına duçar olanlar iyileşmedikçe, infaz olunmaz.

Hükümlüler birkaç kişi olursa birbirinin karşısında asılmazlar.

Ölüm cezası, hükümlünün kimse hakkında mahkumiyet ilamı Yargıtay'ca onaylandıktan ve Türkiye Büyük Millet Meclisince yerine getirilmesine karar verildikten sonra bu bölümde tespit edilen esaslar dahilinde gizli şekilde infaz olunur.

İnfaz yeri:

Madde 63 - Ölüm cezası, diğer hükümlü ve tutukluların göremeyecekleri şekilde, kapalı ceza evleri içinde ve özel bir yerde infaz edilir.

İnfaz zamanı:

Madde 64 - Ölüm cezası, güneş doğmadan önce infaz olunur.

İnfazın gizliliği:

Madde 65 - İnfaz yerinde, 66ncı maddede gösterilenlerden başka, herhangi bir kimse bulunamaz.

İnfazın yapılacağı, diğer hükümlü ve tutuklulardan gizli tutulur.

İnfaz sırasında diğer hükümlü ve tutukluların buldukları yerden çıkmamaları ve infazdan haberdar olmamaları için gerekli tedbirler alınır.

İnfaz yerinde bulunacaklar:

Madde 66 - İnfaz yerinde; hükmü veren mahkeme kurulundan bir kişi ile Cumhuriyet Savcısı, tabip, zabıt katibi ve ceza evi müdürü bulunur.

Ölüm cezası, hükmü veren mahkemenin yargı çevresinden başka bir yerde infaz edilecekse, o yerin aynı derecedeki mahkeme kurulundan bir kişi ile yukarıdaki fıkrada gösterilen diğer görevliler bulunur.

Hükümlü yabancı uyruklu ise, bağlı bulunduğu devletin konsolosuna da, cezanın infazında hazır bulunabileceği bildirilir.

Hükümlünün mensup olduğu dinin ruhani sıfatını haiz bir kişi ile müdafii veya istek üzerine, infazın geciktirilmemesi ve emniyet ve asayiş yönünden sakınca görülmemesi şartıyla hükümlünün ailesi efradından birisi dahi cezanın infazında hazır bulunabilirler.

İnfaz yerinde alınacak tedbirler:

Madde 67 - İnfaz sırasında, infaz yerinde çıkabilecek herhangi bir olayın önlenmesi için önceden yeteri kadar, jandarma ve polis kuvveti hazır bulundurulur.

İnfazın şekli:

Madde 68 - Ölüm cezasının infazı için gereken hazırlıkların tamamlanmasından sonra, hükümlü, tecrit edildiği kısımdan alınarak infaz yerine getirilir ve hükmün huzurda okunmasını müteakip ceza infaz olunur.

İnfazdan sonra yapılacak işlemler:

Madde 69 - Hükümlünün ölümü tabip tarafından tespit edildikten sonra, ceset, teşhirine müsaade edilmeden, infaz araçları ile birlikte derhal kaldırılır.

Asılan kimsenin cenazesi merasim yapılmadan gömülmek üzere mirasçılara verilir. Mirasçuları olmadığı veya kabul etmediği takdirde belediye tarafından gömdürülür.

Ölünün şahsi eşyaları da mirasçılara, yabancı uyruklu ise bağlı bulunduğu devletin konsoloslughuna, bunlar yoksa mahalli sulh hakimine verilir.

İnfazın sonucu:

Madde 70 - Ölüm cezasının yerine getirilmesinden sonra durum bir tutanak ile tespit ve 66ncı maddede gösterilen görevliler tarafından imza olunur. İnfazdan sonra Türk Ceza Kanununun 43 üncü maddesi hükmü yerine getirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Uzun Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Yerine Getirilmesi

Tarifi:

Madde 71 - İnfaz yönünden uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, müebbet veya muvakkattır.

Müebbet ölünceye kadar devam eder.

Muvakkat uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar altı aydan yukarı olanlardır.

Müşahadeye tabi tutulma:

Madde 72 - Müebbet ağır hapis cezasına veya uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum olanlar, haklarında tatbik edilecek rejimi, ahlaki temayüllerini ve tefriki icabeden kurumu tespit için tecrit edilmek suretiyle bir müşahadeye tabi tutulurlar.

Müşahade müddeti 60 günü geçemez.

Hükümlünün ahvali mahsusasına ve suçun işlenmesindeki suret ve şekil hususiyetlerine göre, icabında müşahadeye tabi tutulmayabilir.

Bakiye cezaları altı aydan aşağı bulunanlar müşahadeye tabi tutulmazlar.

Müşahade merkezinin düşüncesiyle birlikte ilgili dosya Adalet Bakanlığına verilir. Bakanlık, buna dayanarak, hükümlünün gönderileceği kurumu belirtir.

Müşahade ve sınıflandırma Merkezlerinin Kuruluşu:

Madde 73 - Münferit hücreleri bulunan müstakil binalarla ceza evinin ayrı kesiminde münferit hücreleri olan ceza evlerinden hangilerinin müşahade ve sınıflandırma merkezi olarak kullanılacağını Adalet Bakanlığı tayin eder.

Bu merkezlerde; kriminoloji ve ceza hukuku sahasında bilgi ve tecrübe sahibi olan bir müdür, psikiyatr veya psikolog, pedagog ve sosyal hizmetler mütehassısı ile merkezin iyi bir şekilde işlenmesini sağlayacak sayıda mesleki ehliyeti haiz personel bulunur.

Müşahade ve sınıflandırma merkezlerinin görevi:

Madde 74 - Müşahade ve sınıflandırma merkezleri;

1) Müşahadeye tabi tuttuğu hükümlülerin ahlaki temayüllerini, ayrılması gereken kurumu ve haklarında uygulanacak rejimi belirtir ve bu husustaki düşüncesini Adalet Bakanlığına bildirir.

2) Hükümlülerin ceza evlerinde gruplara ayrılması, bunlara tatbik edilecek metodun tespiti hususlarında Adalet Bakanlığına tavsiyede bulunur.

Müşahade ve sınıflandırma merkezlerinin yetkileri:

Madde 75 - Müşahade ve sınıflandırma merkezleri uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya hüküm giymiş olup ta bakiye cezası altı aydan yukarı olan hükümlüleri müşahadeye tabi tutar.

Şu kadarki 72 nci maddenin üçüncü fıkrasında yazılı hallerde hükümlüyü müşahadeye tabi tutmayabilir.

Müşahade ve sınıflandırma merkezlerinin işleyişi:

Madde 76 - Müşahade ve sınıflandırma merkezinde; kazai, sosyal, tıbbi, kriminolojik, psikolojik, psikoteknik, psikiyatri ve ceza hukuku bakımından veya gerekli görülecek diğer her türlü tetkik ve tahliller yapılır.

Müşahade ve sınıflandırma merkezlerinin işleyişine ait diğer hususlar Adalet Bakanlığınca düzenlenecek yönetmelikte belirtilir.

Uygulanacak metodun tespiti:

Madde 77 - Hükümlüler hakkında uygulanacak metod ferdileştirme suretiyle tayin edilir. Bunun için; hükümlülerin geçmişteki hayatı, sabıkası, bedeni, akli ve sağlık durumu, suç işlemedeki hal ve özellikleri, sanat ve mesleki kabiliyetleri, ihtiyaçları, salıverilmesinden sonra döneceği muhit ve hükümlülük süresi göz önünde bulundurulmak ve dosyası da değerlendirilmek suretiyle, tahliyelerinden sonra hayatlarını kazanabilecek derecede bir sanat öğretmek, serbest hayatta başarılı olabilmeleri amacıyla gerekli bilgileri vermek, okuyup yazma öğretmek, manevi kalkınmalarını sağlamak, sosyal bilgilerini arttırmak, yurt ve ulus sevgilerini kuvvetlendirmek, aile ve toplumla ilişkilerini düzenlemek gibi ferdi durumlarına uygun görülecek metotlardan biri tespit olunur.

Hükümlülerin gruplara ayrılması:

Madde 78 - Hükümlüler, ceza evlerinde;

- 1) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler ve itiyadi veya mesleki suçlular,
- 2) Akli ve bedeni durumları ve yaşları dolayısıyla özel bir infaz rejimine tabi tutulacak olan suçlular,
- 3) Siyasi suçlular,

4 - (Ek: 2/8/2983 - 83/6920 K.) Anarşi ve terör suçlarından hükümlü olanlar, gibi gruplara ayrılırlar.

Birinci bentde yazılı gruba girecek hükümlüler; ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suçlarının neveleri itibariyle de bir tasnife tabi tutulurlar.

Hükümlülerin gruplara ayrılmalarına ve bu gruplar içinde tasnife tabi tutulmalarına ait diğer hususlar Adalet Bakanlığınca düzenlenecek yönetmelikte belirtilir.

Toplu iyileştirme ve eğitim uygulanan özel kapalı cezaevleri:

Madde 78/A - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Kamu düzenini sarsmak, hür demokratik rejimi ve Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünü bozmak amacıyla ve ideolojik nedenlerle gasp, banka soygunu, patlayıcı madde bulundurma, adam öldürme, yaralama, adam kaldırma, toplu ızzar, yasa dışı örgütlenme gibi anarşi ve terör suçlarıyla toplu silah ve patlayıcı madde kaçakçılığı suçlarından hükümlü olanlar, kendilerine özel iyileştirme ve eğitim çalışmalarının uygulanacağı, pekiştirilmiş güvenlik önlemleri alınmış toplu iyileştirme ve eğitim uygulanan özel kapalı cezaevlerinde toplanırlar.

Bireysel iyileştirme ve eğitim uygulanan özel kapalı cezaevleri:

Madde 78/B - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Anarşi ve terör suçlarından hükümlü olanlar başta olmak üzere, hangi suçlu grubundan olurlarsa olsunlar;

a) Müşahedeleri ve denemeleri sonunda, ıslaha yönelmedikleri ve ıslah olmayacakları anlaşılan, iyileştirme ve eğitim çalışmalarına karşı koyan,

b) Ceza infaz kurumlarında olay çıkaran, diğer hükümlü ve tutukluların can güvenliğini tehlikeye sokan davranışlarda bulunan,

c) İki yıl içinde üçten çok hücre hapsi (...) (1) türünden disiplin cezası almış olan hükümlüler, müşahade ve sınıflandırma merkezleri idare kurulu kararı ve Adalet Bakanlığının onayıyla tek ya da üç kişilik odalar halinde yapılmış bireysel iyileştirme ve eğitim uygulanan özel kapalı cezaevlerine gönderilirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar ile bu Cezalar Yerine Uygulanabilecek Cezaların Yerine Getirilmesi

Tarifi:

Madde 79 - İnfaz yönünden kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar altı aya kadar (Altı ay dahil) olanlardır.

Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Yerine Getirilmesi:

Madde 80 - Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkum olanlar, müşahade ve sınıflandırma merkezlerine gönderilmezler. Bunlar, uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum olan hükümlülerin buldukları ceza evlerinden ayrı ceza evlerine veya aynı ceza evlerinin ayrı kesimlerine konulurlar.

Madde 81 - 84 - (Mülga: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Eğitim ve ıslah müessesesine devam etmek:

Madde 85 - (Değişik: 26/11/1973 - 7/7476 K.)

647 sayılı Kanunun 1712 sayılı Kanunla değişik 4 üncü maddesinin 3 üncü bendine göre kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza yerine mahkemelerce verilen ve

(1) Bu fıkroda yeralan " ya da katıksız hapis " ibaresi 19/12/1989 tarih ve 89/14894 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Yürürlükten kaldırılmıştır.

kesinleşen bir eğitim veya ıslah kurumuna devam etmeye ait ilamlar; kararda belirtilen eğitim veya ıslah kurumlarına hükümlünün gönderilmesi suretiyle yerine getirilir.

Kurumun yükümü:

Madde 86 - Hükümlü, gönderdiği eğitim ve ıslah kurumuna özürsüz olarak devam etmediği veya kurumun düzen veya kurallarına uymadığı takdirde, durum, devam zorunlu bulunduğu kurum tarafından bir raporla Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Yerine Getirilmesinin****zel Őekilleri****Oturduğu yerde infaz:**

Madde 87 - 647 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci bendine göre, mahkemece, hükümlü hakkında cezanın oturduğu yerde çektirilmesine dair verilen ve kesinleşen ilam Cumhuriyet Savcılığına tevdi edildiğinde, Cumhuriyet Savcısı; hükümlünün oturduğu yeri mştemilatiyle birlikte tayin ve bu yerden hiçbir surette ayrılmamasını, aksi halde tecziye edileceği gibi geri kalan cezayı da ayrıca ceza evinde çekeceğini kendisine izah ve infazın başladığı ve son bulduğu tarihleri de tespit ve iade etmek üzere ilamı mahalli zabıtaya havale eder.

Hükümlü, oturduğu yerden ayrılmamak Őartiyle işleri ile meşgul olabilir.

Hafta sonu infaz:

Madde 88 - 647 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci bendine göre mahkemece, hakkında, ceza evine her hafta Cuma günleri en geç saat 19 da girmek ve Pazar günleri aynı saatte çıkmak suretiyle cezasının infazına karar verilen ve ilamı kesinleşen hükümlü, diğer hükümlülerden ayrı kısımlara alınır.

Geceleri infaz:

Madde 89 - 647 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü bendine göre, mahkemece, hakkında, ceza evine her gün saat 19 da girmek ve sabahları saat 7 de çıkmak suretiyle cezasının infazına karar verilen ve ilamı kesinleşen hükümlü, diğer hükümlülerden ayrı kısımlara alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Para Cezalarının Tarifi ve Yerine Getirilmesi

Tarifi:

Madde 90 - Para cezası, kanunda yazılı hadler arasında tayin olunacak bir miktar paranın, Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

Ödeme emrinin tebliği:

Madde 91 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Para cezası hükmünü bildiren ilam kesinleşince Cumhuriyet Savcılığına verilir. Cumhuriyet Savcısı, bir ay içinde, para cezasını ödemesi için hükümlüye bir ödeme emri tebliğ eder.

Para cezasının ödenmemesi halinde yapılacak işlem:

Madde 92 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine, belli süre içerisinde, para cezasını ya da mahkemece ilamda belirtilen taksidi ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararıyla, para cezası, bir gün 300 lira sayılmak üzere, hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilir. Artıklar, nazara alınmaz. Ancak, 300 liradan aşağı para cezaları bir gün hapse çevrilir. Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını, hükümde taksit öngörülmüşse, taksit süreleri içinde ya da ödeme emri tebliğine ya da Cumhuriyet savcısının taksitlendirmesine rağmen süresinde ödemeyenlerin bu cezaları, mahkemece, hükümde bir günlük hürriyeti bağlayıcı ceza ne miktar para cezasına karşılık tutulmuşsa, aynı miktar üzerinden hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilir. Haklarında Türk Ceza Kanununun 54 ve 55 inci maddeleriyle 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 12. maddesi uygulanmak suretiyle hüküm giyenlerin para cezaları, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilmiş olsa bile, hapis cezasına çevrilemez; bu hükümlülere ait para cezası ilamı Cumhuriyet savcılığınca, mahallin en büyük mal memurluğuna verilir ve mal memurluğunca Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre infaz edilir.

Para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilamında yazılı olmasa bile, yukarıdaki hüküm, Cumhuriyet savcılığınca uygulanır.

Mahkemece para cezasının tahsilinde taksit öngörülmemişse, bir aylık ödeme süresi içinde para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine, geri kalan para cezasının birer aylık iki taksitte ödenmesine Cumhuriyet savcılığınca izin verilir. İkinci taksit zamanında ödenmezse, üçüncü taksit izni, hükümsüz kalır. Geri kalan para cezasının tamamının tahsili yoluna gidilir.

Hükümlü, cezaevinde kaldığı her gün için 300 lira indirildikten sonra geri kalan parayı öderse, cezaevinden çıkarılır.

Para cezası yerine çektirilen hapis cezası üç yılı geçemez. Tekerrür halinde hükmedilmiş para cezasının hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilmesinde ise, bu süre beş yılı geçemez.

Çektirilen hapis süresi, para cezasının tamamını karşılamamış olursa, geri kalan paranın tahsili için ilam, Cumhuriyet savcılığınca mahallin en büyük mal memurluğuna verilir; mal memurluğunca Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre infaz edilir.

Para cezasından çevrilmiş hürriyeti bağlayıcı cezanın infazında da şartla salıverilme hükümleri geçerlidir.

Para Cezasından Çevrilen hapis Cezası Yerine Çalıştırılma:

Madde 93 - (2/8/1983 - 83/6920 K.)

Hükümlü, para cezasından çevrilen hapis yerine, kendi isteği üzerine, Devlet, mahalli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve sair kamu kurumlarının hizmetlerinde çalıştırılabilir. Rayice göre emsallerine ödenen ücret tutarından, hükümlünün yiyecek bedeli için Devletçe saptanan yiyecek bedeli ayrıldıktan sonra kalanı hükmedilen cezadan mahsup edilir.

Bu çalışma, para cezasının tamamı ödeninceye kadar sürer.

BEŞİNCİ KISIM

Hükümlü ve Tutukluların Kurumlara Kabulü, Yerleştirilmesi, Tretman ve İzinleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkif Evlerine Kabul

Kabul şartları:

Madde 94 - Yetkili makamdan verilen tutukluluk müzekkeresi veya yetkili makamdan infazı istenen kesinleşmiş mahkûmiyet ilamı olmaksızın hiçbir kimse ceza infaz kurumuna veya tevkif evine konulamaz.

Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ile tevkif evlerine alınmalarında, başka kuruma nakillerinde veya hastaneye şevklerinde, bunların istekleri üzerine veya ölümleri halinde resen, ailelerine veya gösterdikleri başka şahıslara, asker kişilerin kayıtlı buldukları askerlik şubelerine ve yabancı uyrukluların bağlı buldukları devletin konsolosluklarına, durumdan bilgi verilir.

Hükümlü ve tutukluların deftere kaydı:

Madde 95 - Ceza infaz kurumuna konulan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının nevi ve süresi, mahkumiyet ilamının tarih ve numarası ve şahsi hürriyetinin tahdidine başlandığı gün (Hükümlü defteri) ne kayıt olunur.

Bu defterdeki sıra numarası aynı zamanda hükümlünün numarasıdır.

Tutuklular için ayrı bir defter tutulur.

(Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Cezaevi ve tutukevine alınan hükümlü ve tutuklunun, okunaklı bir biçimde adı ve soyadı yazılı bir tabela ile birlikte, önden ve yandan fotoğrafı çekilir. En az dörder tane çoğaltılır. Birer tanesi hükümlü ve tutuklu defterinin ilgiliye ilişkin bölümüne yapıştırılır.

(Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Hükümlü ya da tutuklunun üzerinde bulunan kimliğine ilişkin belgeler alınarak dosyasına konur. Kendisine cezaevi idaresi tarafından düzenlenmiş, fotoğraflı, özel kimlik kartı verilir. Hükümlü ya da tutuklu bu kimlik kartını saklamakla yükümlüdür.

Analarından ayrılamayacak olan çocuklar:

Madde 96 - Anası tutuklu veya hükümlü olup ta dışarıda himayesine verilecek kimseleri bulunmayan veya hiçbir suretle bir himaye kurumuna verilmesi kabil olmayan küçük ve bakıma muhtaç çocuklar, bakabilecek bir kuruma veya aile efradından birine verilinceye kadar analarının yanında kalırlar.

Geçici koğuş:

Madde 97 - Kuruma gelen her hükümlü, önce geçici koğuşa alınır ve burada en çok üç gün kalır.

Hükümlülerin kabul muayenesi:

Madde 98 - Geçici koğuştta bulunan hükümlü, kurum, hastane veya revirine gönderilerek tabip tarafından muayene ve çiçek, tifo aşıları ile gereken diğer aşılar yapılır ve muayene neticesi sağlık fişine kaydolunur.

Muayene sonucunda hükümlünün kurumda tedavisi mümkün olmayan bir hastalığa veya bulaşıcı bir hastalığa veya cezasının infazına engel herhangi bir maluliyete müptela olduğu tespit edilecek olursa, durum derhal kurum müdürlüğü aracılığı ile Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.

Hükümlülerin okuma, yazma ve öğrenim seviyelerinin ilk yoklaması:

Madde 99 - Geçici koğuştta bulunan hükümlülerin okuma, yazma ve öğrenim seviyesi evvelce tayin edilmemiş olması halinde, kurum öğretmenincede, bulunmadığı takdirde idarece tespit olunur.

İlgililer, okuma, yazma ve öğrenim seviyesine göre ceza infaz kurumu okulunun hangi sınıfının derslerini takip edebileceğine ve diğerlerine yetişebilmesi için özel ders verilmesi gerekip gerekmediğine dair düşüncelerini de bir raporla kurum müdürlüğüne bildirilir.

Hükümlülerin sanat bilgilerinin ilk yoklaması:

Madde 100 - Geçici koğuştta bulunan hükümlülerin bir sanatı olup olmadığı, var ise nev`i ve derecesi, evvelce tayin edilmemiş olması halinde, atelye şefi tarafından tespit olunur ve durum yazı ile kurum müdürlüğüne bildirilir.

Hükümlünün çalıştırılacağı iş nev`inin tespiti:

Madde 101 - Hükümlünün hangi işte çalıştırılacağı, evvelce tayin edilmemiş olması halinde, atelye şefince düzenlenen rapor, mahkumiyetinden evvelki sanatı, yaşı, sosyal durumu, tahliyesinden sonra döneceği muhitte geçerli sanatlar ve hükümlünün dileği de göz önünde tutularak kurum müdürü tarafından tespit edilir.

Hükümlünün şahsi eşyasının korunması:

Madde 102 - Hükümlünün beraberinde getirmiş olduğu eşya ve elbiseler temizlendikten sonra bir paket yapılır ve ambar memuruna teslim edilir. Ambar memuru, ikisi zımbalı, biri sabit olmak üzere her paket için üç yapraklı bir makbuz defterine hükümlünün eşyasının sayı ve nevilerini kaydederek imzalar. Zımbalı sayfalardan biri hükümlüye makbuz olarak verilir, diğeri eşya paketi üzerine iliştilir. Sabit sayfa defterde kalır.

Hükümlüye ait kıymetli eşyanın korunması:

Madde 103 - Hükümlülerin beraberinde getirdikleri yüzük vesair kıymetli şeyler kurum müdürü önünde küçük bir torbaya konulur. Torbanın ağızı bağlandıktan sonra kırmızı mumla düğüm kapatılır ve üzerine yapıştırılan kağıda hükümlünün imzası atırılır veya mühürü ile mum işaretlenir ve torba kurum kasasına konur. Hükümlüye torbanın içindeki eşyayı gösteren ve kurum müdürü ve ambar memuru tarafından imzalanan bir makbuz verilir.

İsteyen hükümlüler, kurum içinde nişan yüzüklerini takabilirler.

Hükümlü ve tutukluların kişisel paraları:

Madde 104 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920K.)

Hükümlü ve tutukluların yanlarında getirdikleri ya da adlarına gelen paraların Bakanlıkça saptanan haftalık gereksinimlerinden fazlası, milli bir bankada, bunlar için açılan, tek bir cari hesaba yatırılır.

Bu paralar kurumun hesap memuru ya da cezaevi müdürlüğünce görevlendirilecek memur tarafından tutulacak özel bir deftere yazılır.

Bu konuya ilişkin işlemler, yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

Hükümlülerin ilk temizliği:

Madde 105 - Her hükümlünün, koşullara gönderilmesinden önce kurum hamamında yıkanması sağlanır.

Hükümlü ve tutukluların bilgi edinmeleri ve şikayetleri (1)

Madde 106 - (Değişik: 19/12/1989 - 89/14894 K.)

Hükümlü veya tutuklular kuruma alındıklarında kendilerine uygulanacak iyileştirme ve eğitim çalışmalarına (tretmana) ilişkin rejimi, disiplin kurallarını, bilgi edinme ve şikayet edebilme yollarını, haklarını ve sorumluluklarını öğrenmeleri ve kurum yaşamına uyumlarını sağlamak için gereken bilgiler, kurum müdürü tarafından kendilerine yazılı olarak bildirilir ve ayrıca sözlü olarak anlatılır.

Hükümlü ve tutuklular istek ve şikayetlerini, kurum müdürüne veya onu temsile yetkili görevliye, Cumhuriyet Savcılığına veya Bakanlığa her zaman bildirebilir. Hükümlü ve tutukluların resmi makamlara kapalı zarfla yapacağı istek ve şikayetleri vakit geçirilmeksizin ilgili mercie iletilir.

-----
(1) " Hükümlülere verilecek ilk öğüt" şeklindeki madde başlığı, 19/12/1989 tarih ve 89/14894 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla değiştirilmiş olup, metne işlenmiştir. (Bkz. R.G.: 6.1.1990 - 20394)

İKİNCİ BÖLÜM

Hükümlü ve Tutukluların Yerleştirilmesi

Yerleştirme:

Madde 107 - Hükümlü ve tutuklular aşağıdaki esaslara göre yerleştirilirler:

a) Hükümlü kadın ve erkekler, mümkün olduğu kadar ayrı kurumlarda bulundurulur. Aynı kurumda tutulmaları zorunlu ise kadın ve erkeklere ait kesimler yekdiğerinden tamamen ayrılır.

8 inci maddede sözü geçen hükümlü çocuklar da, kendilerine ait kurumlarda, mümkün olmadığı takdirde diğçerlerinden tamamen ayrı kesimlerde muhafaza edilirler.

b) Tutuklular, hükümlülerden ayrı kurumlarda veya tamamen ayrı kesimlerde bulundurulur.

Kadın tutuklular erkeklerden, çocuklar da diğçer tutuklulardan tamamen ayrı kesimlere yerleştirilirler.

c) (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Daha önce polis ve jandarma gibi genel güvenlik hizmetlerinde çalışmış olan hükümlü ve tutuklular, cezaevi ve tutukevinin ayrı bir bölümünde bulundurulurlar.

d) (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Kamu düzenini sarsmak, hür demokratik rejimi ve Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünü bozmak amacıyla ve ideolojik nedenlerle suç işlemekten

hükümlü ya da tutuklu olanlar, ayrı kesim ya da koğuşlarda bulundurulurlar. Bunların diğer hükümlü ve tutuklularla ilişkileri önlenir.

Ayrı siyasi görüşte olanlar karışık olarak bulundurulur. Önder durumunda olanlar diğerlerinden ayrı yere konur. Bu hükümlü ve tutukluların kurum içinde ideolojik eğitim ve çalışma yapmalarına ve diğerlerini etki altına alıp yönlendirmelerine olanak verilmez.

Bakanlığa verilecek bilgi:

Madde 108 - Kurum müdürü, uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilmiş olan hükümlülerin bir müşahade merkezine nakillerini sağlamak amacı ile Bakanlığa bildirilmesi için durumu Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirir.

Tasnif:

Madde 109 - Hükümlüler; buldukları infaz kurumlarında, 78 inci maddede yazılı esaslara göre tasnife tabi tutulurlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İyileştirme ve Eğitim Çalışmaları (Tretman)

Tanım:

Madde 110 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

İyileştirme ve eğitim çalışmaları (tretman) hükümlüde, yasalara saygılı olarak yaşama düşünce ve duygusunun yerleşmesi, ailesine ve topluma karşı kişisel ve toplumsal sorumluluk duygusunun gelişmesi, normal yaşama uyması, geçimini sağlayabilmesi için uygulanan rejim, önlem ve yöntemlerin tümünü içerir.

Bunun için yapılacak öğretim, eğitim, meslek, sanat ve atölye çalışmalarının amacı, hükümlüleri Atatürk devrimleri ve ilkeleri doğrultusunda ve Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven, Türkiye Cumhuriyetine, vatan ve millet bölünmezliğine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren, beden, zihin, ahlak ve duyu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş bir yapıya, hür ve bilimsel düşünceye, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına ve onuruna saygılı, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek, bilgi, yetenek, beceri ve davranışlarını geliştirmek, birlikte çalışma ve iş görme alışkanlığı kazandırarak yaşama hazırlamak ve kendilerini, geçim ve mutluluklarını sağlayacak bir meslek sahibi yapmaktır.

Açık ve yarı açık ceza infaz kurumlarıyla çocuk ıslah evlerinde ve çocuk cezaevlerinde bulunan hükümlüler, Bakanlığın onayıyla kurum dışındaki spor, eğitim, tiyatro vb. çalışmalara katılabilirler.

Tıbbi muayene ve tedavi:

Madde 111 - Hükümlüde, yukarıki maddede gösterilen amaçlara ulaşılmasına engel olabilecek sakatlık ve hastalıklar tespit edildiği takdirde, bunların giderilmesi için gerekli görülen her türlü tıbbi, cerrahi veya psikiyatrik tedaviye başvurulur.

Çalışma:

Madde 112 - Hükümlünün normal hayata dönüşünde ihtiyaçlarını kolaylıkla kazanabilecek ve kendisine ve ailesine yararlı olabilecek bir işle meşgul olması sağlanır.

Hükümlülerin hak ve menfaatlerinin korunması ve manevi gelişmeleri(1)

Madde 113 - Kurum müdürü, moral bakımından hükümlü üzerinde etki yapabilecek her türlü hak ve menfaatlerinin korunmasında, gereğinde ilgililerle de temas etmek suretiyle kendisine yardımcı olur.

(Ek: 19/12/1989 -89/14894 K.) Hükümlü ve tutukluların dinsel, ruhsal ve manevi yaşamlarının gereklerini yerine getirebilmelerine olanaklar ölçüsünde izin verilir.

Tretmanda eşitlik:

Madde 114 - Kadın hükümlüler; kanun, tüzük ve yönetmeliklerle diğer hükümlülere tanınmış olan her türlü haklardan, çalışma ve bakımdan eşit olarak faydalandırılırlar.

Çocuklara uygulanacak tretman:

Madde 115 - Çocuklara uygulanacak tretmanda, yukarıda belirtilen hükümlerden başka aşağıdaki hususlar da nazara alınır:

- a) Çocukların, kendilerine güven, büyüklerine saygı ve küçüklerine sevgi hislerini kuvvetlendirmek,
- b) Ulusun ve ailenin bir ferdi olması bakımından kendisinde sorumluluk vevakar hissini uyandırmak,
- c) Kurumda bulunduğu sırada ve normal hayata dönüşte her türlü ihtiyaçlarını temin bakımından mesleki yetişmelerini sağlamak, gerekli eğitim ve öğretimi yapmak suretiyle kabiliyetlerini geliştirmek,
- d) Ailesiyle ve toplumla ilişkilerini kolaylaştırmak,
- e) Çocuk üzerinde kötü etki yapan etkenleri ve olumsuz hareketleri gidermek,
- f) Çocuğun olumlu hareketlerini geliştirmek ve kendisini iyi yola yöneltmek.

Bu hususların sağlanmasında pedagojik ve psikolojik usullere başvurulur.

Hükümlülerin tretman yönünden ceza infaz kurumlarına ayrılması ve nakilleri:

Madde 116 - Kapalı, yarı açık ve açık ceza evleri; kapalı ile başlayıp açık ile biten müterakki bir sistem teşkil etmezler.

Hükümlü, müşahade sonunda hakkında uygulanacak tretman bakımından durumuna uygun olan ceza evlerinden birine ayrılır.

-----
(1) "Hükümlülerin hak ve menfaatlerinin korunması" şeklindeki madde başlığı, 19/12/1989 tarih ve 89/14894 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla değiştirilmiş olup, metne işlenmiştir.

Adalet Bakanlığınca, hükümlülerin ıslahındaki inkişaf nazarı itibare alınarak, hükümlü, bulunduğu kurumun teklifi üzerine, kapalı bir kurumdan yarı açık veya açık bir kuruma naklolunabileceği gibi, tretman yönünden, gerekli görüldüğü takdirde aynı tip ceza evleri arasında da nakiller yapılabilir.

Islah evlerinde güçlük arzeden veya tretmana karşı koyan hükümlüler kurumun teklifi ve Adalet Bakanlığının tasvibi ile diğer bir ıslah evine veya aynı kurumun ayrı kesimlerine nakledilmek suretiyle uygun tretmana tabi tutulurlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hükümlülere Verilecek İzin

Mazeret izni:

Madde 117 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerden, hükümlülük süresinin en az beşte birini iyi halle geçirenlere;

a) Anasının, babasının, eşinin, kardeşinin veya çocuğunun ölümü halinde, ölüm tarihinden itibaren on beş günden çok süre geçmemiş olmak şartıyla, hükümlünün isteği, kurum müdürünün teklifi ve Cumhuriyet savcısının onayıyla,

b) Yukarda belirtilenlerden birinin hayatı için tehlike oluşturacak ciddi ve ağır hastalıkları veya zarara uğradıkları yangın, deprem, su baskını gibi afetler sebebiyle mazeretin resmen belgelendirilmesi halinde hükümlünün isteği,

Cumhuriyet savcısının teklifi ve Adalet Bakanlığının onayıyla, yol dışında bir günden on güne kadar mazeret izni verilebilir.

Yol için, gidilecek yer ve binilecek araç göz önünde bulundurularak dört günü geçmemek üzere yol süresi verilir.

Kendisine mazeret izni verilen hükümlü, kapalı cezaevinde ise muhafız gözetiminde, açık veya yarı açık cezaevinde ise gereğine göre muhafız gözetiminde veya serbestçe gönderilir.

Mevzuata göre muhafıza verilmesi gereken harcırah, ödenek bulunmaması halinde hükümlü tarafından karşılanabilir.

Mazeretin tespiti:

Madde 118 - Hükümlünün 117nci maddede belirtilen sebeplere dayanarak, kurum müdürünün aracılığı ile Cumhuriyet Savcılığında izin isteğinde bulunması halinde, Cumhuriyet Savcılığı olay mahallinin ilgili ve yetkili mercilerine mazereti tespit ettirir.

Hükümlünün aile efradı tarafından, yukarda belirtilen olayların tespiti ile hükümlüye bilgi verilmesi için, olay mahallindeki Cumhuriyet Savcılığına baş vurulması halinde, Cumhuriyet Savcılığınca olay tespit ettirilerek, durum, hükümlünün bulunduğu kuruma en seri şekilde bildirilir.

(Ek:2.8.1983 - 83/6920 K.; Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.) Hükümlünün bulunduğu yer Cumhuriyet savcısı mazeret izni verilmesine gerek görmezse izin verilmediğini hükümlüye duyurur. 117 nci maddenin (b) bendine göre izin verilmesini uygun bulunduğu takdirde, bu husustaki evrakı onay alınmak üzere derhal Adalet Bakanlığına gönderir.

Özel izin:

Madde 119 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

(Değişik birinci fıkra: 17.8.1987 - 87/12046 K.) Açık infaz kurumlarında bulunanlarla yarı açık veya kapalı infaz kurumlarında olup da müşahade ve sınıflandırma merkezleri idare kurulu kararıyla açık infaz kurumlarına geçmeye hak kazanmış ve haklarındaki bu karar Adalet Bakanlığınca da uygun görülmüş olan hükümlülerden, hükümlülük süresinin en az dörtte birini iyi halle geçirenlere, kendilerinin isteği, kurum müdürünün teklifi ve Cumhuriyet savcısının onayıyla yol dışında yetmiş iki saati geçmemek üzere;

a) Hükümlülük süresi onbeş yıl ve daha çok olanlara yılda bir,

- b) Hükümlülük süresi on yıldan onbeş yıla kadar (onbeş yıl hariç) olanlara yılda iki,
c) (Değişik: 19/12/1989 - 89/14894 K.) Hükümlülük süresi on yıl ve on yıldan aşığı olanlara yılda üç defa izin verilebilir.

(Değişik: 19/12/1989 - 89/14894 K.) İzinler, o güne kadar infaz edilen sürenin, hükümlülük süresinden indirilmesiyle bulunacak süreye göre hesaplanır.

Ancak, şartla salıverilmeden yararlanacağı süre çıktıktan sonra cezaevinde kalacağı süre bir ay ya da daha az olan hükümlülere özel izin verilmez.

Özel izin alan hükümlüler serbestçe gidip gelirler.

Özel izininde, gidiş ve dönüş için, gidilecek yer ve binilecek araç göz önüne alınarak, en çok dört gün yol süresi verilebilir.

İş arama izni:

Madde 120 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Ceza infaz kurumlarında hükümlülük süresinin en az altı ayını kesintisiz geçirmiş ve şartla salıverilmelerine onbeş gün kalmış olan hükümlülere normal hayata dönmelerini sağlamak, iş bulma olanakları verilmek üzere, resmi tatil günleri dışında her seferinde yol dahil sekiz saate kadar, belediye sınırları dışına çıkarılması koşuluyla izin verilebilir.

İzin süresi, iş yerlerinin ve yardım kurumlarının bulunduğu yerler ve görüşme süresi göz önünde bulundurularak saptanır.

(Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.) İzin, hükümlünün isteği, kurum müdürünün teklifi ve Cumhuriyet savcısının onayıyla verilir.

Kurum idaresi, hükümlünün izin sırasındaki ilişkilerini denetler ve izinden dönen hükümlüyü aramaya tabi tutar.

İş arama izni alan hükümlüler, serbestçe gidip gelirler.

ALTINCI KISIM

Hükümlü ve Tutukluların Yaşayış Tarzı

BİRİNCİ BÖLÜM

Hükümlü ve Tutukluların Kurumda Nasıl Hareket Edecekleri İç Yönetmelikler:

Madde 121 - Her kurumun, hükümlü ve tutukluların kurum içinde yaşayış tarzını ayrıntıları ile gösteren bir iç yönetmeliği bulunur.

İç yönetmelikler, kurumun ihtiyaçları ve özel nitelikleri göz önünde tutulmak suretiyle bu tüzük hükümleri dairesinde kurum müdürü tarafından düzenlenir ve Adalet Bakanlığınca onaylandıktan sonra yürürlüğe konulur.

Günlük programın tespiti:

Madde 122 - Uyanma, yıkanma, beden eğitimi, atelyelere ve okula gidiş, atelyeden ve okuldan çıkış, yemek, teneffüs ve yatma saatleri günlük bir program halinde iç yönetmeliklerde tespit olunur.

Hükümlü ve tutukluların konuşma serbestisi:

Madde 123 -Hükümlü ve tutuklular, iş atelyelerinde, okulda, yemek esnasında konuşamazlar. Ancak zorunlu olan konuşmalara izin verilebilir.

Yatma saatinden sonra hükümlü ve tutuklular susmak zorundadırlar.

Susmak zorunda olmadıkları zaman, ancak alçak sesle konuşabilirler.

Yazı, resim ve işaretlerle yapılan gizli münasebetler, parola mahiyetinde anlaşılmaz sözler, ahlaka aykırı söz ve hareketler, yasaktır.

Hükümlülerin tutuklularla temas ettirilmesi:

Madde 124 - Hükümlüler, hiç bir surette tutuklularla temas ettirilmezler.

Hükümlü ve tutukluların dürüst hareket etme zorunluluğu:

Madde 125 - Hükümlü ve tutuklular birbirlerine karşı dürüst davranmak zorundadırlar. Yekdiğerleri üzerinde hiçbir surette nüfuz icra edemezler.

Kurum Düzenini Bozucu Hareketler :

Madde 126 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Hükümlü ve tutukluların kurum düzenini bozmak amacıyla gruplaşmaları, tek başına veya gruplar halinde eğitim ve çalışma yükümlülüklerini yerine getirmemek, verilen yemekleri yememek, idarece verilen elbiseleri giymemek gibi kurum yönetmeliklerine aykırı davranışta bulunmaları veya birbirlerinin husumet duygularını tahrik etmeleri yasaktır.

Kumar yasağı:

Madde 127 - Kumar niteliğinde olan bütün oyunlar yasaktır.

Kumar niteliğini haiz olmamak şartı ile hangi nev'i oyunlara izin verilebileceği iç yönetmeliklerde gösterilir.

Beden eğitimi:

Madde 128 - Beden eğitimi işleri, müdürün görevlendireceği yeterli bir kimsenin gözetimi altında, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünce tespit edilen esaslara göre yaptırılır.

Teneffüs:

Madde 129 - Kapalı yerde çalışan hükümlü ve tutuklular, iç yönetmeliklerde gösterilen zamanlarda ve günde bir saatten aşağı olmamak üzere teneffüse çıkarılırlar.

Tabibin göstereceği lüzum üzerine kurum müdürü, bir hükümlü veya tutuklunun teneffüs süresini uzatabilir.

İçki, uyuşturucu maddeler ve sigara yasağı:

Madde 130 - Alkollü içkiler içmek, esrar, afyon, morfin veya bu gibi uyuşturucu maddeler kullanmak yasaktır.

Yatılan yerlerde, atelyelerde ve okulda sigara içmek yasaktır.

8 inci ve 9 uncu maddelerde yazılı kurumlarda hükümlüler sigara içemezler.

Kendisine ait olmayan şeyleri almak veya kullanmak:

Madde 131 - Hükümlü ve tutukluların, kuruma veya diğer bir hükümlü veya tutukluya ait şeyleri izinsiz almaları, kullanmaları veya bunları tahrip etmeleri veya kurumun eşyasını ve aletlerini tahsis olundukları işlerden gayri işlerde kullanmaları yasaktır.

Taarruz veya firara yarayan aletler:

Madde 132 - Hükümlü ve tutukluların, taarruz veya firara yarayan yahut icabında bu işler için kullanılabilecek her türlü eşya ve aletleri yanlarında buldurmalarına izin verilmez.

Kurumun temizliği ile ilgili hususlara itina göstermek:

Madde 133 - Hükümlü ve tutuklular, kurumun temizliğine dikkat etmek zorundadırlar.

Duvarlara yazılar yazmak, resimler yapmak ve izinsiz resim asmak yasaktır.

İtaat zorunluluğu:

Madde 134 - Hükümlü ve tutuklular, kurumun memurlarına mutlak surette itaat etmek zorundadırlar.

Hükümlü ve tutuklular için tutulacak dosyalar:

Madde 135 - Kurumlarda her hükümlü ve tutuklu için birer dosya tutulur.

Dosyanın dışına hükümlü ve tutuklunun numarası, adı ve soyadı yazılır.

(Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Bu dosyada, yasal belgeler, sicil müşahede fişi, kurum müdürünün ve psiko - sosyal yardım servisi personelinin hükümlünün hal ve hareketlerine ilişkin düşünceleri, hükümlü hakkında verilen rapor ve kararlar, yazışmalar ve hükümlünün fotoğrafı bulunur.

Tutukluya ait dosyada, kanuni belgeler ile hakkındaki yazışmalar ve fotoğrafı bulunur.

İKİNCİ BÖLÜM

Hükümlü ve Tutukluların Yedirilmesi, Giydirilmesi ve Yatırılması

Hükümlü ve tutukluların yedirilmesi:

Madde 136 - Hükümlü ve tutuklulara verilecek olan günlük gıda, kurumlardaki iş esası göz önünde tutulmak suretiyle Adalet ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte kararlaştırılacak kalori esasına göre tespit olunur.

Hastalara verilecek gıda:

Madde 137 - Hasta olan hükümlü ve tutuklulara verilecek günlük gıda, kurum tabibinin göstereceği cins ve miktar üzerinden verilir.

Günlük gıda maddeleri dışındaki ihtiyaçların temini:

Madde 138 - Hükümlü ve tutuklular, kendilerine verilen günlük gıda maddeleri dışındaki ihtiyaçlarını, kantini bulunan kurumlarda kantinden, kantini bulunmayan kurumlarda ise, idarenin izin ve kontrolünden geçmek şartıyla dışardan sağlayabilirler.

Hükümlü ve tutukluların giydirilmesi:

Madde 139 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

(Değişik birinci fıkra: 14/4/1989-89/13969 k.) Hükümlülere, idarece; iklime uygun, sağlığa ve çalışmaya elverişli elbise, çamaşır, ayakkabı ve çorap verilir. Hükümlülerin idarece verilen elbiseleri giymeleri zorunludur. Tutuklularda isterlerse idarece verilen elbiseleri giyebilirler.

İş elbisesi, serbest işçiler tarafından giyilen elbiselerin aynı veya benzeri olabilir.

Hükümlüler kurumdan izinli olarak ayrıldıklarında kendi elbiselerini giyebilirler.

Hükümlü ve tutukluların yatırılması:

Madde 140 - Her hükümlü ve tutukluya, idarece tespit edilecek ölçü ve kaliteye uygun bir şekilde yatak ve yatak takımı verilir.

Hükümlü ve tutuklular tarafından getirilecek şahsi yatak ve yatak takımlarında da aynı ölçü ve kalite aranır.

Giyim eşyaları ile yatak ve yatak takımlarının temizliğine itina:

Madde 141- Hükümlü ve tutuklular, giyim eşyaları ile yatak ve yatak takımlarını temiz tutmak zorundadırlar.

İdare, bu eşyaların temizliğin ve sağlığın gerektirdiği şekilde değiştirilip yıkanması ve bunlarda hasıl olacak yırtık ve söküklüklerin onarılması için gerekli tedbirleri alır.

Kullanılmış eşyanın diğer hükümlü ve tutuklulara verilmesi:

Madde 142 - Evvelce bir hükümlü ve tutukluya verilmiş olan eşyalar, fenni bir şekilde temizlenmedikçe, başka bir hükümlü ve tutukluya verilemez.

Eşyanın korunması:

Madde 143- İdare her hükümlü ve tutukluya, eşyalarının korunması için bir dolap verir.

Eşyaların dolap dışında bulundurulmasına izin verilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hükümlü ve Tutukluların Dışarıyla Olan İlişkileri

Haberleşmenin kontrolü:

Madde 144- Hükümlülere gelen ve bunlar tarafından gönderilen mektuplar kurum müdürlüğüne incelenir.

Resmi mercilere yazılan dilekçeler bu hükme tabi değildir.

Mektupların gönderilmesi:

Madde 145- Hükümlü tarafından yazılan mektuplar, zarfı kapatılmaksızın, kurumun uygun bir yerine konulmuş olan posta kutusuna atılır. Bu mektupların gönderilmesinde sakınca görülmediği takdirde, zarfları kapatılmak suretiyle postaneye verilir.

Gelen mektupların hükümlülere verilmesi:

Madde 146- Hükümlülere gönderilen ve açılıp incelendikten sonra kendilerine verilmesinde sakınca olmadığı anlaşılan mektuplar, zarfları ile birlikte, kuruma ait bir zarf içinde kapalı olarak kendilerine verilir.

Sahiplerine verilmesi sakıncalı görülen mektuplar:

Madde 147- Mahalline gönderilmesi veya hükümlüye verilmesi sakıncalı görülen mektuplar, en geç 24 saat içinde, disiplin kuruluna tevdi edilir.

Disiplin kurulu, mektupların aynen veya sakıncalı görülen kısımları okunmayacak surette çizildikten sonra mahalline gönderilip gönderilmeyeceği veya aynı suretle hükümlüye verilip verilmeyeceği hususunda karar verir.

Tamamen sakıncalı görülen mektuplar, disiplin kurulu kararı ile yok edilir ve durum sahiplerine bildirilir.

Nakledilen hükümlülere gönderilen mektuplar:

Madde 148- Başka ceza infaz kurumlarına nakledilmiş olan hükümlülerin mektupları, açılmaksızın, nakledildikleri kurumlara gönderilir ve orada açılarak incelemeye tabi tutulur.

Hükümlülere gönderilen basılı kağıtlar vesair eşya:

Madde 149- Hükümlülere gönderilen gazete, kitap, mecmua gibi basılı kağıtlarla sair eşya, yukarıki maddeler hükümlerine tabidir.

Genel müdürlük veya kurumlar tarafından çıkarılan gazeteler hükümlülere ücretsiz ve serbestçe dağıtılabilir.

Eşyanın postadan alınması:

Madde 150- Hükümlü ve tutukluların adlarına posta ile gönderilen havale, emanet vesair şeyler kurum mutemedi tarafından alınarak tüzüğün ilgili maddeleri hükümleri dairesinde sahiplerine teslim olunur.

Tahliye edilen hükümlü ve tutuklulara gönderilen mektuplar:

Madde 151 - Tahliye edilen hükümlü ve tutuklulara gönderilen mektuplar, posta idaresine geri verilir.

Hükümlü ve tutukluları ziyaret:

Madde 152 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Hükümlü ve tutuklular, yönetmelikte gösterilen günlerde ve saptanan esaslar çerçevesinde ziyaret edilebilirler. (Değişik ikinci cümle: 3/2/1994-94/5382 K.) Ziyaret, kapalı, açık, yarı açık kurumlar ile çocuk cezaevleri ve çocuk ıslahevlerinde haftada bir gün yapılır. (Değişik: 19/12/1989 - 89/14894 K.) Hükümlü ve tutukluyu eşi, çocukları, torunları, anası, babası, büyükbabası, büyükannesi, kardeşleri, amcası, halası, teyzesi, dayısı, kayınbabası, kaynanası, vasisi, kayyımı, vekili, avukatı, kardeşinin çocukları, kayınbiraderi, baldızı, görümcesi, bacanağı, eltisi, gelini ve damadı ziyaret edebilir.

Belirlenecek gün ve saatler dışındaki ziyaretlerle, yukarıda gösterilen kişiler dışındakilerin ziyaretleri, Cumhuriyet savcısının yazılı izniyle yapılabilir.

Ziyaret yeri:

Madde 153 - Her kurumda bir ziyaretçi kabul yeri bulunur. Hasta hükümlüler, kurum tabibinin izni ile kurumun hastanesinde veya revirinde ziyaret edilebilir.

Ziyaret şekli:

Madde 154 - Ziyaretler, ceza infaz kurumlarının iç yönetmeliklerinde kabul edilen esaslara göre yapılır.

Kapalı ceza evlerindeki ziyaretlerin hükümlülerle her türlü maddi temasın önüne geçilebilecek şekilde yapılması ve konuşulanların hazır bulunan personel tarafından işitilebilecek tarzda cereyan etmesi lazımdır.

(Ek:17.8.1987 - 87/12046 K.) Adalet Bakanlığı, ulusal, resmi ve dini bayramlarla anneler ve babalar gününde ve yılbaşında hükümlü ve tutukluların 152 nci maddede sayılan yakınlarıyla görüşme yapmalarına izin verebilir. Bu izinde, görüşmelerin nasıl yapılacağı da belirlenir.

Hükümlü ve tutukluların müdafileriyle görüşmeleri (1)

Madde 155 - (Değişik: 19/12/1989 - 89/14894 K.)

Tutuklu ve hükümlülerin müdafileriyle görüşmeleri kurum görevlisinin dolaylı veya dolaysız olarak duyamayacağı görüş alanı içinde yaptırılır.

Telefonla konuşma:

Madde 155/A (Ek: 19/3/2001-2001/2199 K.)

Hükümlü ve tutuklular, yönetmelikte gösterilen esaslar çerçevesinde idarenin kontrolünde bulunan telefonlarla 152 nci maddede sayılan yakınlarıyla görüşebilirler.

Her hükümlü ve tutuklu, bu hakkını haftada bir defa kullanabilir. Telefon konuşması başvuru sırasına göre yapılır ve konuşmalara ilişkin kayıtlar idare tarafından tutulur.

Kurum kantininde satılmak üzere yeterince telefon kartı bulundurulur.

Kınama dışında disiplin cezası alan hükümlü ve tutuklular, bu cezaları kaldırılmadıkça telefonla konuşma hakkından yararlanamazlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hükümlü ve Tutuklular Hakkında Disiplin İşlemleri

Kurum müdürü tarafından alınacak disiplin tedbirleri:

Madde 156 - Kurum müdürü tarafından hükümlü hakkında gereğine göre aşağıda gösterilen disiplin tedbirleri uygulanabilir:

- 1 - Evvelce kendisine tanınmış olan emniyetli hükümlülük halinin kaldırılması,
- 2 - Kütüphaneden faydalanmaktan veya spor hareketlerine yahut, konser, temsil, sinema gibi toplu sosyal faaliyetlere katılmaktan veya hazır bulunmaktan üç aya kadar yasaklık,
- 3 - Tretmana uygun olmak kaydıyla işinin veya çalışma yerinin değiştirilmesi,
- 4 - Kurumun başka bir kesimine nakledilmesi.

Bu tedbirlerin uygulanması disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmez.

Hükümlü hakkındaki ilk tedbir kararı üzerine ayrıca disiplin cezası verilmemiş ise üç ay içinde kendisine ikinci defa disiplin tedbiri uygulandığı takdirde aşağıdaki maddede yazılı disiplin cezalarından durumuna uygun olanı verilir.

-----
(1) "Tutuklular hakkındaki işlem" şeklindeki madde başlığı, 19/12/1989 tarih ve 89/14894 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla değiştirilmiş olup, metne işlenmiştir.

Disiplin cezaları:

Madde 157 - Kanun, tüzük, yönetmelik ve emirlerin hükümlülere uyulmasını zorunlu kıldığı hususlara aykırı davranışta bulunanlara veya yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre aşağıda yazılı disiplin cezalarından birisi verilir:

- 1 - Kınama,
- 2 - Ziyaretçi kabulünden mahrumiyet,
- 3 - Mektup yazmak ve almaktan mahrumiyet,
- 4 - Hücre hapsi,
- 5 - (Mülga: 19/12/1989 - 89/14894 K.)

Ziyaretçi kabulünden ve mektup yazmak ve almaktan mahrumiyet cezaları birlikte de verilebilir.

(Ek: 19/12/1989 - 89/14894 K.) Toplu, bedensel, zalimane, insanlık dışı veya küçültücü cezalar disiplin cezası olarak uygulanamaz.

Kınama:

Madde 158 - Kınama cezası; hükümlüye, yaptığı eylemin yolsuzluğunun ve tekerrürü halinde doğuracağı sonuçların izahıdır.

Kurum müdürü tarafından aleni olmayarak yerine getirilecek olan bu cezaya itiraz edilemez.

Ziyaretçi kabulünden mahrumiyet:

Madde 159 - Ziyaretçi kabulünden mahrumiyet cezası; iç yönetmelikler gereğince hükümlülerin ziyaretçi kabul ettikleri gün ve saatlerde, hükümlünün ziyaretçi kabulünden mahrum edilmesidir.

Bu ceza üç ayı geçemez.

Mektup yazmak ve almaktan mahrumiyet:

Madde 160 - Mektup yazmak ve almaktan mahrumiyet cezası; hükümlüyü, mektup yollamaktan ve kendisine gelen mektupları almaktan, mahrum etmektir.

Bu ceza üç ayı geçemez.

Hükümlüye gelen mektuplar, cezasının sonunda kendisine verilir.

Bu ceza, hükümlünün resmi mercilere yazdığı dilekçelere veya resmi mercilerden gelen yazılara teşmil olunamaz.

Hükümlü tarafından gönderilen veya kendisine gelen mektuplardaki hayati önemi haiz hususlar, disiplin kurulu kararı ile hükümlüye veya ilgiliye idarece bildirilir.

Hücre hapsi:

Madde 161 - Hücre hapsi cezası; hükümlünün geceli gündüzlü her türlü ihtilattan önlenecek şekilde yalnız olarak bir hücreye konulmasıdır.

(Ek: 19/12/1989 - 89/14894 K.) Hücre, teknik standartlara uygun olarak aydınlatılır.

Bu ceza her defasında 15 günü geçemez.

İki sene içinde üçten fazla hücre hapsi cezası almış olanlar, iyi hal gösterinceye kadar Adalet Bakanlığının onayı ile inzibati hücre şartlarına tabi tutulurlar. Bu süre altı ayı geçtiği takdirde, durum, yeniden disiplin kurulunca tespit edilerek gerekçesi ile birlikte Adalet Bakanlığına bildirilir.

Katıksız hapis:

Madde 162 - Katıksız hapis cezası; hükümlünün, yalnız ekmek ve su verilmek suretiyle bir hücreye konulmasıdır.

Bu ceza onbeş günü geçemez.

Hükümlülerin savunmasının alınması:

Madde 163 - Hakkında disiplin cezası uygulanmak istenilen hükümlü, karar verilmeden önce herhalde dinlenir. Gerekirse, olay hakkında bilgisi olanlarda dinlenebilir.

(Ek: 19/12/1989 - 89/14894 K.) Türkçe bilmeyen hükümlü ve tutukluların tercüman aracılığıyla savunma yapmaları sağlanır.

Disiplin cezası vermeye yetkili olanlar:

Madde 164 - 157 nci maddede yazılı disiplin cezalarından kınama cezası kurum müdürü; ziyaretçi kabulünden mahrumiyet, mektup yazmak ve almaktan mahrumiyet, hücre hapsi (...) (1) cezaları disiplin kurulu tarafından verilir.

Disiplin cezalarına ait kararların incelenmesi:

Madde 165 - Disiplin kurulunca verilen disiplin cezalarının infazına derhal başlanır.

Disiplin kurulunun disiplin cezalarına ilişkin kararlarının yersiz veya yetersiz olduğu kanısında bulunan kurum müdürü veya disiplin kurulu üyelerinden en az ikisi veya hükümlü, 24 saat içinde, Cumhuriyet Savcılığına itiraz edebilirler.

(Mülga - üçüncü fıkra: 19/12/1989 - 89/14894 K.)

Cumhuriyet Savcılığının vereceği karar kesindir.

Cezaların tespitinde gözetilecek esaslar:

Madde 166 - Kurumun düzen ve disiplinine aykırı hareket eden hükümlüye verilecek ceza; eylemin mahiyeti, olayın cereyan tarzı ve doğurduğu zarar, hükümlünün evvelce disiplin cezası almış olup olmadığı, hükümlü hakkında düzenlenmiş bulunan sanat, okul, sağlık ve sicil müşahade fişlerine göre gösterdiği intizam ve terakki derecesi ile sosyal hizmetler mütehasısının, mevcut olmadığı takdirde idare memurunun veya başgardiyanın kanaati göz önünde tutulmak suretiyle tespit olunur.

Kanuni takibatın disiplin cezasına tesir edememesi:

Madde 167 - Hükümlünün eyleminin suç teşkil etmesi, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz.

Müdürün olağanüstü yetkisi:

Madde 168 - Olağanüstü hallerde, kurum müdürü, disiplin kurulu tarafından verilmesi gereken disiplin cezalarından hücre hapsi cezasını derhal uygulayarak durumu 24 saat içinde disiplin kuruluna bildirir. Disiplin kurulu bu hususta derhal bir karar verir.

Cezanın hükümlüye bildirilmesi:

Madde 169 - Kınamadan gayri disiplin cezalarının; mahiyeti, süresi ve hangi sebepten dolayı verildiği, infazlarına başlandığı sırada başgardiyen tarafından hükümlüye bildirilir.

Disiplin cezasının yerine getirilmesinin ertelenmesi:

Madde 170 - Tedavi altında bulunan bir hükümlü hakkında disiplin cezasının infazı, tabibin iznine bağlıdır.

Tabip, hükümlünün tedavisi esnasında bu cezanın yerine getirilmesini sakıncalı gördüğü takdirde infaz, iyileşmesi sonuna bırakılır.

Disiplin cezasının kaldırılması:

Madde 171 - Disiplin cezasının verilmesini gerektiren eylemin işlendiği günden itibaren,

1 - Verilen disiplin cezası, ziyaretçi kabulünden mahrumiyet veya mektup yazmak ve almaktan mahrumiyet cezası ise altı ay içinde,

2 - Verilen disiplin cezası, hücre hapsi (...) (2) cezası ise bir yıl içinde,

-----

(1)Bu maddede yer alan " ve katıksız hapis " ibaresi, 19/12/1989 tarih ve 89/14894 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

(2)Bu fıkrada yer alan "veya katıksız hapis" ibaresi, 19/12/1989 tarih ve 89/14894 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

3 - Verilen disiplin cezası, 161 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamına giriyorsa bir buçuk yıl içinde,

(Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Başka disiplin cezası almamış olan hükümlülerin yukarıdaki bentlerde gösterilen disiplin cezaları, aynı bentlerde yazılı sürelerin sonunda, müdürün önerisi ve disiplin kurulunun kararıyla kaldırılır. Ancak, disiplin cezası, hükümlünün kaçmasından dolayı verilmişse, bu sürelerin başlangıcı, hükümlünün yeniden yakalanması ya da kendiliğinden teslim olması sonucu cezaevine yeniden alındığı tarihten başlar.

(Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Olağanüstü hallerde büyük hizmet ve yararlığı görülen hükümlüler hakkında daha önce verilmiş olan disiplin cezaları, müdürün önerisi, disiplin kurulunun kararı ve Adalet Bakanlığının onayıyla yukarıdaki bentlerde gösterilen sürelerden önce de kaldırılabilir.

Disiplin kurulu kararının yersiz olduğu kanısına varan kurum müdürü veya hükümlü, veya disiplin kurulu üyelerinden en az ikisi 24 saat içinde, Cumhuriyet Savcılığına itiraz edebilirler. Cumhuriyet Savcılığının vereceği karar kesindir.

Kullanılması yasak araçlar(1)

Madde 172 - (Değişik: 19/12/1989 - 89/14894 K.)

Zincir ve demire vurma önlem olarak uygulanamaz.

Kelepçe, akıl hastaları için kullanılan gömlek ve benzeri bedensel hareketi kısıtlayıcı araçlar, aşağıdaki haller dışında uygulanamaz.

a) Hükümlü ve tutuklunun adli ve idari bir makam önüne getirildiğinde çıkarılmak üzere, sevk ve nakil sırasında veya ceza infaz kurumu dışında kaçmasını önlemek için,

b) Tıp görevlisinin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbi nedenlerle,

c) Diğer kontrol yöntemlerinin yetersizliğinde hükümlü ve tutuklunun kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için müdürün emriyle tıp görevlisine derhal danışılması ve durumun ilgili idari makama bildirilmesi koşuluyla, önlem olarak.

Hükümlünün muayenesi:

Madde 173 - (Değişik: 19/12/1989 - 89/14894 K.)

Hücre hapsi cezasının infazından önce hükümlü, tabip tarafından muayene edilir. Muayene sonunda hükümlünün bu cezaya katlanamayacağı anlaşılırsa, infaz sonraya bırakılır veya tabibin uygun göreceği aralıklarla yerine getirilir.

Ceza süresi içinde hükümlü, tabibin gözetim ve denetimi altında bulundurulur.

Katıksız hapis cezası ve demire vurma tedbiri kararı verilemeyecek olan kimseler:

Madde 174 - (Mülga: 19/12/1989 - 89/14894 K.)

Cezaların veya tedbirlerin sicil müşahade fişine kaydı:

Madde 175 - Disiplin cezaları veya tedbirleri, sicil müşahade fişine, eylem tarihi belirtilmek ve karar tarihi esas tutulmak suretiyle, kaydolunur.

Bu fişlerde ceza veya tedbirin hükümlü üzerinde yaptığı etki de ayrıca gösterilir.

-----
(1) "Demire vurma" şeklindeki madde başlığı, 19/12/1989 tarih ve 89/14894 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla değiştirilmiş olup, metne işlenmiştir.

Tutuklular Hakkında Alınacak Önlemler ve Verilecek Disiplin Cezaları:

Madde 176 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Tutuklular hakkında alınacak tedbirler ve verilecek disiplin

cezaları, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 116 ncı maddesinde öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde uygulanır.

Tutuklu, tutukevinde ciddi bir tehlike oluşturduğu ve özellikle diğer tutukluların güvenliği için zorunlu görüldüğü, intihara veya kaçmaya kalkıştığı yahut bu yolda hazırlıkta bulunduğu takdirde, sağlığına zarar vermeyecek tedbirler alınabilir.

Tutukevinin, kanun, tüzük, yönetmelik ve emirlerle belirlenmiş düzenini bozan tutuklular hakkında, hükümlülere uygulanan disiplin cezalarına ve bunların sonuçlarına dair hükümler aynen uygulanır.

Müdürlük teşkilatı bulunan kurumlarda kınama cezası müdürler tarafından, diğer cezalar disiplin kurulunca verilir. Disiplin tedbirleri müdür tarafından alınır. Müdürün yokluğunda yetkisine giren karar ve tedbirler müdüre vekaletle görevlendirilenler tarafından alınır.

Müdürlük teşkilatı bulunmayan kurumlarda disiplin cezaları ve tedbirlere dair kararlar o yer Cumhuriyet savcısı tarafından alınır ve uygulanır.

Disiplin cezaları ve tedbirlerine ilişkin kararlar hakimın onayından sonra uygulanır. Ancak, acele hallerde yukardaki fıkralarda belirtilen kurul veya görevlilerce alınan karar ve tedbirler uygulamaya konulur ve derhal hakimın onayına sunulur.

Disiplin yönünden yapılacak nakil:

Madde 177 - Disiplin yönünden gerekli görüldüğü takdirde, kurumun teklifine Adalet Bakanlığının tasvibiyle açık kurumda bulunan bir hükümlü yarı açık veya kapalı kuruma, yarı açık kurumda ise kapalı bir kuruma nakledilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İyi Hal ve Mükafatlandırılma

İyi hal kararı:

Madde 178 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Bir hükümlü hakkındaki iyi hal kararı, sicil ve müşahade fişine göre kurumun düzenine karşı tutumu, işlediği suçtan dolayı pişman olup olmadığı, kendisine verilen işlerde gayret ve istekle çalışıp çalışmadığı, kurum idaresine karşı samimi ve dürüst davranıp davranmadığı, arkadaşlarıyla iyi geçinip geçinmediği, iyileştirme ve eğitim çalışmalarına uyumu gibi hususlarla, varsa tutuklulukta geçen günleri ve kurum müdürünün görüşü de göz önünde bulundurularak disiplin kurulunca verilir.

Tutukluluk süresi içindeki disipline aykırı davranışlar, belgelendirilerek tutuklu dosyasına konur.

İyi hal kararı verilmesine engel haller:

Madde 179- Sicil müşahade fişinde yazılı olup da 171 inci madde gereğince kaldırılmamış olan, kınamadan gayri, disiplin cezaları, hükümlü hakkında iyi hal kararı verilmesine engel teşkil eder.

Hükümlülerin mükafatlandırılması:

Madde 180 - Disiplin kurulu, cezasını iyi hal ile geçirmekte olan hükümlüleri;

- 1 - Ceza infaz kurumu personeli ve diğer hükümlüler huzurunda örnek hareketlerinden dolayı övmek,
- 2 - İnfaz sonunda iş için başvuracağı kamu sektörü ve özel sektör nezdinde hususi tavsiyede bulunmak,
- 3 - Yatakhane de kendisine ayrılan kısımda uygun yer bulunduğu takdirde aile efradına ait fotoğrafları asmasına izin vermek,
- 4 - Bayram günlerinde şahsi elbiselerini giymesine müsaade etmek,
- 5 - Kurum içinde, mükafatlandırıldığını belirtmek amacıyla idarece kendilerine verilecek bir sembolü takmasına izin vermek,
- 6 - Kanun ve tüzük hükümlerine aykırı olmayan diğer müsaadelerde bulunmak, suretiyle mükafatlandırılabilir.

İyi hal ve mükafatlandırılmaya ait kararlara itiraz:

Madde 181 - Disiplin kurulunun iyi hal ve mükafatlandırılmaya ilişkin kararlarının yersiz olduğu kanısında bulunan kurum müdürü veya disiplin kurulu üyelerinden en az ikisi, 24 saat

içinde, Cumhuriyet Savcılığına itiraz edebilir. Cumhuriyet Savcılığının vereceği karar kesindir.

Emniyetli hükümlüler:

Madde 182 - Ceza infaz kurumu müdürü, disiplin kurulu tarafından haklarında iyi hal kararı verilmiş bulunan hükümlüler arasından uygun gördüklerini emniyetli hükümlü olarak seçer ve bunları kurum işlerinde kullanabilir.

YEDİNCİ KISIM
Hükümlü ve Tutukluların Manevi Kalkınması

BİRİNCİ BÖLÜM
Eğitim ve Öğretim

Amaç:

Madde 183 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Kurumlarda eğitim ve öğretimin amacı, hükümlü ve tutuklulara okuyup yazma öğretmek, bilgilerini arttırmak, yurt ve millet sevgilerini güçlendirmek, Atatürk ilkelerini benimsetmek, anarşi ve terör eğilimlerini yok etmek, manevi kalkınmalarını sağlamaktır.

Eğitim ve öğretimin düzenlenmesinde bu hususlar göz önünde tutulur.

Okula devam zorunluluğu:

Madde 184 - Yaşı ve cezasının süresi ne olursa olsun, bütün hükümlüler kurumun okuluna devam etmek zorundadırlar.

Öğrenim seviyesi kurumun okulunda öğretilenden üstün olanlar, bu zorunluluk dışındadır.

Öğretim programı ve sınav:

Madde 185 - Hükümlülerin, okullardaki sınıflara ve her sınıfta okutulacak derslere ait öğretim programı, sınavların nasıl ve ne zaman yapılacağı ve okulu bitirenlere verilecek belgeler ile tutukluların eğitim ve öğretimi hakkındaki esaslar, Adalet ve Milli Eğitim Bakanlıklarınca birlikte tespit olunur.

Özel kurslar:

Madde 186 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Cumhuriyet savcısının uygun görüşü ve Adalet Bakanlığının izniyle, kurum müdürü, Milli Eğitim Bakanlığıyla Gençlik ve Spor Bakanlığının yerel örgütleri ve diğer kamu kuruluşlarıyla işbirliği yaparak eğitim ve öğretimle ilgili özel kurslar açabilir.

Öğrenim seviyesi üstün olan hükümlüler:

Madde 187 - Kurum müdürü, öğrenim seviyesi üstün olup ta okula devam zorunluluğunda bulunmayan veya kurumun okulunu bitirdiğine dair belge almış olan emniyetli hükümlüleri, öğretmene yardımcı olarak çalıştırabilir.

Ders araç ve gereçleri:

Madde 188 - Eğitim ve öğretimle ilgili araç ve gereçleri sağlayamayan hükümlü ve tutuklulara, bunlar, kurum tarafından sağlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurum Kütüphanesi

Kütüphanede bulunacak kitaplar:

Madde 189 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Her kurumda, hükümlülerin ıslahını sağlayacak genel ve mesleki bilgilerini artıracak, kendilerine insan, yurt ve millet sevgisi aşılayacak Atatürk devrimlerini ve ilkelerini, Türk tarihini, kültür ve edebiyatını tanıtacak ve manevi kalkınmalarını sağlayacak kitapları bulunan bir kütüphane kurulur.

Bu kütüphanede bulunacak kitap, dergi ve gazeteler, Adalet Bakanlığınca gönderilebileceği gibi, Cumhuriyet savcılığı tarafından da bağış olarak sağlanabilir.

(Değişik: 3/2/1994 - 94/5382K.) Kütüphaneye konulacak veya hükümlü ve tutuklularca getirilecek veya dışardan gönderilecek basılı eser ve yayınların, mahkemelerce yurda sokulması veya dağıtılması yasaklanmamış olması koşuluyla kuruma sokulmasına idarece izin verilir.

(Mülga son fıkra: 3/2/1994 - 94/5382 K.)

Bağışlanan kitaplar:

Madde 190 - Bağışlanan kitap, mecmua, gazete vesair broşürler kurum müdürü tarafından incelenerek ve yukarıki maddede yazılı nitelikte oldukları anlaşıldığı takdirde, üzerlerine (görölmüştür) kaydı konulup imza edildikten ve Cumhuriyet Savcılığınca da uygun göröldükten sonra kütüphaneye verilir.

Kütüphanenin yönetimi:

Madde 191 - Kütüphaneyi kurumun öğretmeni yönetir.

Kurum müdürlüğünce, emniyetli hükümlüler arasından, öğrenim seviyesi üstün olan biri, kütüphane işlerinde öğretmene yardımcı olarak görevlendirilir.

Kitapların kaydı:

Madde 192 - Kütüphanede bulunan eserler, kütüphane defterine kayıt olunur.

Kitaplardan yararlanma:

Madde 193 - Kitapların hükümlü ve tutuklulara ne şekilde verileceği ve ne süre ile hükümlü ve tutuklularda kalabileceği ve diğer hususlar iç yönetmeliklerde gösterilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Konferanslar

Konferansların konusu:

Madde 194 - Kurumlarda hükümlü ve tutukluların, ahlaki, fikri, mesleki ve kültürel gelişmelerini sağlayacak, onlara yurt ve ulus sevgisini aşılayacak, aile bağliliğini sağlamlaştıracak ve Türk Devletinin kuruluş şeklini ve Türk tarihini öğretecek nitelikte konferanslar düzenlenir.

Konferansçılar:

Madde 195 - Kurumlarda kurum müdürü, sosyal hizmetler mütehasası, teknik personel, tabip, öğretmen ve atelye şefleri tarafından hükümlü ve tutuklulara her ay konferanslar verilir.

Müdür tarafından, dışarıdan uygun görülen kimselere dahi, 194 üncü maddede belirtilen nitelikte konferanslar verdirilebilir.

Hükümlüler, kendi aralarında da, bu gibi konferanslar vermeye teşvik olunurlar.

Kurum müdürü, hükümlü ve tutuklulara, Cumartesi günleri öğleden sonra ulusal ve uluslararası olaylardan faydalı gördüklerini açıklayabilir.

Konferans metinlerinin saklanması:

Madde 196 - Konferans metinlerinin birer örneği, aylık rapora eklenerek

Adalet Bakanlığına gönderilir. Bir örneği de kurumun kütüphanesinde saklanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurumlarda İş

Amaç:

Madde 197 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Kurumlarda işin amacı, hükümlü ve tutuklulara, tahliyelerinden sonra hayatlarını kazanabilecek derecede bir iş ve sanat öğretmek ve serbest hayatta başarı gösterebilmeleri için gerekli bilgilere sahip olmalarını sağlamaktır.

Çalışma zorunluluğu ve kapsamı:

Madde 198 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Hükümlü ve tutukluların buldukları kurumda çalışmaları zorunludur.

Hükümlüler, buldukları kurumların içinde ve kurum dışında bu Tüzükte belirtilen işlerde, tutuklularla hükmen tutuklular, ancak kurum içindeki atölye ve işyerlerinde çalıştırılırlar. Bu çalışmalarına karşılık Adalet Bakanlığınca belirlenen ücret ödenir.

Kurum içinde, hükümlü, tutuklu ve hükmen tutukluların iş yurduna bağlı yerlerde çalışmaları, İş yurtları Döner Sermaye Yönetmeliği, iş yurduna bağlı olmayan yerlerde ise kurum iç yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür.

Hükümlüler, kurum dışında, Ceza İnfaz Kurumlarındaki Hükümlülerin Cezaevi Dışındaki İşyerlerinde Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre çalıştırılırlar.

Adalet Bakanlığı, tarım, deniz ve su ürünleri avcılığı, inşaat, yol, madence orman gibi iş alanlarında çalışma ekipleri kurabilir.

İşçi çalıştıran kamu kuruluşları da sahip oldukları iş alanlarında hükümlü çalıştırmak zorundadırlar.

Ekip halindeki bu çalışmalara, açık ve yarı açık ceza infaz kurumu hükümlüleriyle kapalı ceza infaz kurumlarında hükümlülük süresinin en az dörtte birini iyi halle geçiren hükümlüler katılırlar.

Çalışma zorunluluğunun uygulanmasına elverişli ceza infaz kurumları yapılmaya kadar;

a) Açık ve yarı açık ceza infaz kurumu hükümlüleri,

b) Çocuk ıslahevi hükümlüleri,

c) Açık ve yarı açık cezaevlerine seçilme hakkını kazanmış olup da kapasite yetersizliği nedeniyle bu cezaevlerine gönderilemeyen ve ilçe kapalı cezaevlerine nakledilen hükümlüler,

d) Kapalı ceza infaz kurumu hükümlülerinden şartla salıverilmelerine en çok iki yıl kalanlardan, 200 üncü maddede öngörülen yaş, meslek ve beden kabiliyetini haiz olup aynı maddede belirlenen suçlardan hükümlü bulunmayanlar,

Kamu ve özel kesim işyerlerinde, gruplar halinde, ceza infaz kurumu personelinin gözetim ve koruması altında çalıştırılabilirler.

Kapalı ceza infaz kurumlarındaki, ekip ve grup çalışmalarına katılabilecek hükümlüler dışında kalan hükümlüler de infaz kurumu dışındaki iş alanlarında güvenlik tedbirler ve jandarma koruması altında çalıştırılabilirler.

Sağlık sebepleri dolayısıyla çalıştırılmayacak olanlar:

Madde 199 - Çalışamayacağı tabip raporu ile anlaşılan hükümlü ve tutuklular, çalıştırılmazlar.

Kamu ve Özel Kesim İşyerlerinde Çalışma

Madde 200 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Çalışma zorunluluğunun uygulanmasına elverişli ceza infaz kurumları yapılıncaya kadar, şartla salıverilmelerine en çok iki yıl kalan ve Türk Ceza Kanununun 125-133,135-142,146-150,152,156,157,163,202,203,205-210, 212-217,220,221,298,299,403,495-500 üncü maddelerine, 404 üncü maddesinin birinci bendine ve Askeri Ceza Kanununun 56 acı maddesine göre hüküm giyenlerle hükümlü buldukları suçun mükerriri olanlar dışında kalan iyi halli hükümlüler;

a) On beş yaşını bitirmiş ve altmış beş yaşını doldurmamış olmak,

b) Çalışmaya engel bir durumu olmadığı tabip raporuyla anlaşılacak,

c) Yönetmeliğinde belirtilen mesleklerden birine sahip bulunmak,

Şartıyla İş Kanununa, mesleki ve bedeni kabiliyetlerine uygun olarak kamu ve özel kesim işyerlerinde çalıştırılabilirler.

Bu madde hükmüne göre, kurum dışındaki çalışmalar, kurum personelinin gözetim ve koruması altında, gruplar halinde sürdürülür; ferdi çalışmalara izin verilmez.

Kurum dışında hükümlü çalıştırılması, kurum adına iş yurdu mümessili, iş yurdu bulunmuyorsa mahalli Cumhuriyet savcısıyla işveren arasında düzenlenmiş ve Adalet Bakanlığınca onaylanmış protokol hükümlerince gerçekleştirilir. Adalet Bakanlığı, gerektiğinde diğer bakanlıklar veya kamu kuruluşlarıyla protokol yapabilir.

Çalışma Süresi :

Madde 201 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Kurumlardaki çalışma süresi, İş Kanunundaki esaslar ve hükümlüve tutukluların iyileştirme ve eğitim çalışmaları (tretman) için ayrılan süre göz önünde tutularak günde altı saatten az ve yedi buçuk saatten çok olmamak üzere kurum iç yönetmeliğinde belirlenir.

Yılın belirli zamanlarında fazla çalışmayı gerektiren tarım işlerinde hükümlüler, üç saati geçmemek üzere, yedi buçuk saatten çok çalıştırılabilirler.

İş yurdunda işkolu kurulması ve kaldırılması:

Madde 202 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Kurumdaki iş yurdunda yeni bir işkolu kurulması ya da kaldırılması yönetim kurulunun önerisi ve Adalet Bakanlığının onayına bağlıdır.

Kuruma iş sağlanması:

Madde 203 - Adalet Bakanlığı, mahalli Cumhuriyet Savcılığı ve kurum müdürü ile yönetim kurulu, hükümlülerin işsiz kalmamaları için, kuruma iş sağlar.

İş programı:

Madde 204 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

İş yurdunda hükümlü ve tutukluların çalışmalarına ve işkollarının faaliyetlerine esas olacak iş programı ve bütçe, 4358 sayılı Yasa ile İş yurtları Yönetmeliği esaslarına göre düzenlenir.

Çalışan hükümlülerin sınıflandırılması:

Madde 205 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Çalışan hükümlüler, üçe ayrılır: çıraklar, kalfalar ve ustalar.

Staj:

Madde 206 - Kurumlarda icra edilen sanatları bilmeyenler, çırak olarak, en fazla altı ay süren bir staja tabi tutulurlar.

Niteliğine göre daha az staja tabi tutulması gereken sanatlar, iç yönetmeliklerde gösterilir.

(Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Staj süresince, bazı işkollarında, çıraklara,

iş yurdu yönetim kurulunun önerisi ve Adalet Bakanlığının onayıyla ücret ödenmeyebilir ya da sadece günlük yiyecek bedeli tutarında ücret ödenebilir.

Sınıflara ayırma:

Madde 207 - Gösterilen yeterliğe göre sınıflara ayırma ve bir sınıftan diğerine nakil, atelye şefinin düşüncesi alındıktan sonra, kurum müdürü tarafından yapılır.

İş miktarının tespiti:

Madde 208 - Her sınıfta hükümlünün yapacağı işin günlük miktarı, iç yönetmeliklerde gösterilir.

Her günlük işin bildirilmesi:

Madde 209 - Atelye şefleri, her akşam, hükümlülerin o gün yapmış oldukları iş ile ertesi günü yapacakları işi kurum müdürüne yazı ile bildirirler.

İç hizmetler:

Madde 210 - Kurumun mevcudunun yüzde onunu geçmemek üzere, bazı hükümlüler, berberlik, temizlik, yemek işleri ile bunlara benzer işlerde görevlendirilebilirler.

Gündelik:

Madde 211 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920K.)

Çalışan hükümlü ve tutuklulara gündelik verilir. Gündelikler, çırak, kalfa ve ustalar için, ayrı ayrı, görülen işin niteliğine ve iş kollarına göre Adalet Bakanlığınca saptanır.

Çocuk ıslahevlerindeki hükümlülere gündelik yerine, iş yurdunun kar etmiş bulunması koşuluyla Bakanlıkça saptanacak miktarda kar payı dağıtılır.

Ulusal ve genel tatil günleriyle işten doğan hastalık hallerindeki dinlenme günleri için, hükümlü ve tutuklulara, ancak, günlük yiyecek bedeli tutarında gündelik verilir. Bunun dışında hastalık, izin, disiplin cezası ve kaçma nedenleriyle çalışılmayan günler için gündelik verilmez.

Hükümlü ve tutukluların gündelikleri, ay sonlarında düzenlenecek bordrolara göre tahakkuk ettirilir. Adalet Bakanlığınca saptanacak günlük yiyecek bedeli,gündelik tutarından kesilir.

Prim:

Madde 212 - İç yönetmeliklerde gösterilen günlük işten fazla iş yapan hükümlülere, Adalet Bakanlığınca hazırlanacak yönetmeliğine göre, atelye şefinin teklifi ve yönetim kurulu kararı ile yaptığı fazla iş oranında prim verilir.

Bu prim hükümlünün gündeliğini geçemez.

Eksik iş yapan hükümlünün yine aynı surette gündeliğinin uygun bir miktarı kesilir.

İş kartı:

Madde 213 - Her hükümlü için bir iş kartı düzenlenir. Bu kartta iş günü sonunda fazla veya eksik iş miktarı gösterilmek suretiyle hükümlünün çalıştığı ve yaptığı işin miktarı tespit edilir ve atelye şefi tarafından imza edilir.

Çalışmamış olan hükümlülerin çalışmamaları sebebi de kartın günlük sütununa kaydedilir ve atelye şefi tarafından imzalanır.

Hükümlünün kazancı ile kendisi için yapılan harcamaların deftere kaydı:

Madde 214 - Her gün, hükümlünün kazancı ve hükümlüye yapılan harcamalar, hesap memurunca tespit ve bu işe ayrılan deftere kayıt olunur.

Tasarruf akçesi:

Madde 215 - Hükümlülerin kazancından yedirilme masrafları indirildikten sonra geri kalan miktar, her hükümlünün hesabına kayıt olunur.

Tasarruf akçesinin cüzdanlara kaydı:

Madde 216 - Hükümlülerin hesabına kayıt olunan paraların aylık tutarları,ellerindeki cüzdanlara tarih sırası ile yazılır ve hesap memuru tarafından imza edilir.

Tasarruf akçesinin hükümlülere intikali:

Madde 217 - Hükümlülerin cüzdanında kayıtlı bulunan paralar, ancak kanuni sebepler üzerine tahliyeleri gününde kendilerine, ölümleri halinde mirasçılara verilir.

Aileye yardım:

Madde 218 - Hükümlü her ay sonunda aylık tasarruf akçesinin yarısını geçmeyen miktarı, Medeni Kanun hükümlerince nafakası ile yükümlü olduğu kimselere gönderilmesini isteyebilir.

Nafaka miktarı yönetim kurulunca takdir olunur.

Aileye olağanüstü yardım:

Madde 219 - Ölüm, doğum gibi olağanüstü ve ani yardımı gerektirir hallerde hükümlünün ailesine yapılacak olan yardım miktarı, hesabında kayıtlı bulunan paranın yarısına kadar yükseltilebilir.

Çalıştırılan tutuklular halinde yapılacak işlem:

Madde 220 - (Değişik: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Tüzük`ün 34,35,100,101,112,205-209,212-215 inci maddeleri, tutuklular hakkında da uygulanır. Bunların gündelikleri, aylık bordrolarla tahakkuk ettirilir ve hesaplarına geçirilir.

SEKİZİNCİ KISIM

Kurumlarda Sağlık Tedbirleri

Temizlik:

Madde 221 - Kurumlarda; koğuşların, yatakhanelerin, atelyelerin ve diğer müşterek mahallerin temiz tutulmasına ve uygun zamanlarda havasının değiştirilmesine itina edilir.

Bunun için, idare, lüzumlu araç ve gereçleri sağlar. Müdür veya kurumun yönetimi ile görevli kimse, bakım ve temizliğe riayet edilmemesinden, şahsen sorumludur.

Binanın bakımı:

Madde 222 - Kurumun bina ve tesisatında meydana gelen bozukluklar hemen onarılır.

Binanın ısıtılması:

Madde 223 - Soğuk havalarda kurumlar ihtiyaç derecesinde ısıtılır.

Bulaşıcı hastalıklar:

Madde 224 - Kurumlarda Umumi Hıfzısıhha Kanununun 57 nci maddesinde yazılı bulaşıcı hastalıklardan birinin çıkması veya bu hastalıklardan ölümü meydana gelmesi halinde, kurumun müdür ve tabibi durumu derhal ilgili mercilere bildirmek zorundadır.

Bu gibi hastalıklara yakalanmış olan hükümlü ve tutukluların tecrit ve tedavisini sağlayacak nitelikte hastanesi bulunmayan kurumlardaki bu kabil hükümlü ve tutuklular, derhal en yakın hastaneye naklolunurlar ve idarece hastalığın yayılmasına engel olmak için gerekli tedbirler alınır.

Hükümlü ve tutukluların yıkanması:

Madde 225 - Hükümlü ve tutukluların sık sık yıkanmaları sağlanır.

Yıkanma günü ve zamanları iç yönetmeliklerde gösterilir.

Hükümlü ve tutukluların tıraşı:

Madde 226 - Hükümlü ve tutukluların toplum içinde alışılmış hal dışında saç ve sakal bırakmalarına izin verilmez. Bunlar sık sık tıraş ettirilir.

Hükümlü ve tutukluların tedavisi:

Madde 227 - Kurum tabibi, hasta olduğu bildirilen hükümlü ve tutukluları her gün belirli saatlerde muayene ve tedavi eder.

Kurum tabibi, her çağrıldığı zaman kuruma gelmek zorundadır.

Genel muayene:

Madde 228 - Kurum tabibi her üç ayda bir defa bütün hükümlü ve tutukluları muayeneden geçirir. Gördüğü zafiyet, kansızlık, asabiyet ve bu gibi ahvalin sebeplerini araştırır ve alınması gereken tedbirleri kurum müdürüne raporla bildirir.

Tutuklular kuruma konulmadan önce ayrıca sağlık muayenesinden geçirilirler.

Sağlık fişine kayıt:

Madde 229 - Hükümlü ve tutukluların gerek genel ve gerekse hastalık sebebiyle yapılan muayeneleri sonucu sağlık fişine kayıt ve tabip tarafından imza edilir.

Cezanın yerine getirilmesine engel olan haller:

Madde 230 - Yapılan muayeneler sonunda cezanın yerine getirilmesine engel olabilecek bir hastalık görülürse, durum kurum tabibinin raporu ile birlikte Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.

Revir veya hastane:

Madde 231 - Her kurumda bir revir veya hastane bulunur.

Revire veya hastaneye yatırmak:

Madde 232 - Kurumun revir veya hastanesine yatırılan hükümlü ve tutuklulara, revir veya hastane çamaşır ve eşyası verilir ve durum revir veya hastane defterine kaydolunur.

Hastanın revire veya hastaneye kabul tarihi, hastalığı, hastalığın seyri ve verilen ilaçlar, revir veya hastane defterine ve hastanın tabelasına yazılır.

Her ay sonunda revir veya hastane defterindeki kayıtların özeti sağlık fişine geçirilir.

Başka yerlerde tedavi edilecek hükümlü ve tutuklular:

Madde 233 - Bir hükümlü veya tutuklunun sağlık sebeplerinden dolayı başka bir hastaneye yatırılması veya daha geniş sağlık teşkilatı bulunan diğer bir kuruma nakli gerekiyorsa, durum, kurum tabibi tarafından, hastanın hangi mahalle gönderilmesi gerektiği gösterilmek suretiyle kurum müdürüne bildirilir.

Devlet hastanelerinde tedavi için yatırılan hükümlü ve tutukluların muhafazası ve dışarıyla olan ilişkileri:

Madde 234 - Kurum tabipliğince Devlet hastanelerinde muayene ve tedavilerine lüzum gösterilen hükümlü ve tutukluların hastanelerde kaldıkları süre içinde muhafazasına ve dışarıyla olan ilişkilerine dair hususlar hakkında mahalli Cumhuriyet Savcılığı ile hastane baştabipliği ve muhafaza ile sorumlu jandarmanın komutanlığı ile birlikte gerekli tedbirler alınır.

Ölüm:

Madde 235 - Kurumlarda hükümlü veya tutuklunun ölümü halinde durum bir tutanak ile tevsik edilerek tabip raporu ile birlikte kurum müdürü tarafından derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.

Cumhuriyet savcısının izni ile kurum müdürü ölünün gömülmesi için gereken tedbirleri alır.

Cenazenin aileye verilmesi:

Madde 236 - Hükümlü veya tutuklunun ailesi tarafından istendiği takdirde, ceset, Cumhuriyet Savcısının yazılı izni ile kendilerine teslim edilir.

Frengililer:

Madde 237 - Hükümlü ve tutuklular arasında görülen frengililer gizli olarak yetkili makama bildirilir ve bunların tedavileri ile hastalığın yayılmasını önleyici tedbirler kurum tabibi tarafından sağlanır.

DOKUZUNCU KISIM

Kurumdan Ayrılış

BİRİNCİ BÖLÜM

Dışarı Çıkarılma ve Nakil

Hükümlü ve tutukluların dışarı çıkarılmaması:

Madde 238 - Yetkili makamdan kanuni sebeplere dayanılarak verilmiş yazılı bir emir olmadıkça hükümlü ve tutuklular kurum dışına çıkarılamazlar.

Hükümlü nakli:

Madde 239 - Hükümlüler, bir kurumdan diğerine Adalet Bakanlığının izni olmaksızın nakil veya iade olunamazlar.

Sağlık sebeplerinden dolayı derhal tedavi tedbirleri almak için diğer bir kuruma nakli gereken hükümlü naklolunur ve durum Adalet Bakanlığına telgrafla bildirildikten sonra bu husustaki tabip raporu vakit geçirilmeksizin gönderilir.

(Ek: 19/12/1989 - 89/14894 K.) Hükümlü ve tutuklular başka bir kuruma nakledildiklerinde durumu yakınlarına bildirmelerine izin verilir.

Naklin geri bırakılması:

Madde 240 - Nakline izin verilen hükümlüler, gönderilmelerinden önce tabibe muayene ettirilir.

Muayene sonucu yola çıkarılamayacağı anlaşılan hükümlülerin nakli kurum müdürü tarafından geri bırakılır ve durum Adalet Bakanlığına bildirilir.

Nakledilen hükümlülerin eşyası ve paraları:

Madde 241 - Nakledilecek olan hükümlüye, elbise vesair eşyası bir makbuz karşılığında geri verilir.

Bankadaki şahsi parası, gideceği kurumun bankadaki hükümlü paraları cari hesabına kayıt edilmek üzere, gönderilir.

Nakledilen hükümlülerin ilam ve dosyalarının gönderilmesi:

Madde 242 - Nakledilecek hükümlüye ait ilam ile dosyası, nakledildiği kuruma tevdi edilmek üzere, o yerin Cumhuriyet Savcılığına posta ile gönderilir.

Naklen gelen hükümlülerin tabi olduğu işlem:

Madde 243 - Diğer bir kurumdan naklen gelmiş olan hükümlü hakkında yeni gelen hükümlülerin tabi olduğu işlem uygulanır. Geçici koğuş safhasında yapılacak olan işlemde, naklolunduğu kurumdan gönderilen dosyasındaki belgeler de göz önünde bulundurulur.

Nakillerde alınacak tedbirler:

Madde 244 - Hükümlü ve tutuklular kuruma veya başka bir yere getirilip götürülürken, halkın nazarından uzak tutulacak ve ihtilatına engel olunacak, her türlü tedbir alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Şartla Salıverme

Şartla salıverilmeden yararlanacaklar:

Madde 245 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

(Değişik birinci ve ikinci fıkralar: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenlerden otuz yıllarını, ömür boyu ağır hapis cezasına hüküm giyenlerden yirmi yıllarını, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkum edilmiş olanlardan hükümlülük süresinin yarısını çekmiş olup bu Tüzük hükümlerine göre iyi halli hükümlü niteliğinde bulunanlar, istekleri olmasa dahi, şartla salıverilirler.

Tutuklu veya hükümlüken firar veya firara teşebbüs etmiş veya Türk Ceza Kanununun 304 üncü maddesine göre cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan hüküm giymiş olanların yukardaki fıkra hükmünden yararlanabilmeleri için, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenlerin otuz altı yıllarını, ömür boyu ağır hapiste yirmi altı yıllarını, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalarda ise hükümlülük süresinin dörtte üçünü çekmiş olmaları zorunludur.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen oranların belirlenmesinde, hükümlünün tutuklu kaldığı günler de hesaba katılır.

Kısa, süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilmiş olup da mahkemece haklarında 647 sayılı Yasanın 8 inci maddesinin 1, 2 ve 3 numaralı bentleri hükümlerinin uygulanmasına karar verilenler, şartla salıverilmeden yararlanamazlar.

Tutuklu ya da hükümlü iken iki kez kaçmış, kaçma girişiminde bulunmuş ya da Türk Ceza Kanununun 304 üncü maddesine göre, iki kez cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan hüküm giymiş olanlarla açık ya da yarı açık cezaevlerinden disiplin cezası verilerek iki kez kapalı infaz kurumlarına geri gönderilmiş olanlar kapalı infaz kurumlarında olup da hükümlülük süresi içinde hücre hapsi ya da katıksız hapis türünden dört kez disiplin cezası almış olanlar, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile, şartla salıverilmeden yararlanamazlar.

Ayda altı günlük indirim:

Madde 245/A - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Hükümlülerin yarı açık ya da açık cezaevlerine seçilmelerine karar verme işlemi, Adalet Bakanlığınca her yılın ocak ayı içerisinde saptanarak savcılıklarına bildirilen şartla salıverilme tarihine göre yapılır. Bu tarih aşılmamak, iyi halli olmak koşuluyla, müşahade ve deneme sonunda müşahade ve sınıflandırma merkezleri idare kurulunca açık ya da yarı açık cezaevlerine ayrılmaları uygun görülenler, kapalı kurumlarda çalışmakta olanlara öncelik verilerek Adalet Bakanlığının onayıyla Bakanlıkça belirtilen açık ya da yarı açık kurumlara gönderilirler.

Açık ya da yarı açık kurumlara gönderilen hükümlülerin bu kurumlarda geçirdikleri her ay için altı gün 647 sayılı Yasanın 19 uncu maddesine göre saptanacak şartla salıverilme tarihlerinden indirilmek suretiyle şartla salıverilme işlemi yapılır.

Kapalı kurumlarda bulunanlardan açık ya da yarı açık kurumlara ayrılmalarına müşahade ve sınıflandırma merkezleri idare kurulunca karar verilipte ceza süreleri ya da olanak sağlanamaması nedenleriyle bu kurumlara gönderilemeyenlerle açık ya da yarı açık kuruma geçmeye hak kazanmış oldukları halde yaşları ya da bedeni kabiliyetleri bakımından çalışma

koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananların, açık ya da yarı açık kurumlara geçmeye hak kazandıkları tarihten sonra kapalı kurumlarda geçirdikleri süreler, açık ya da yarı açık kurumlarda geçmiş sayılır. Ve her ay için altı günlük indirimden yararlanırlar.

Gerek açık ya da yarı açık kurumlara gönderilerek orada çalışmaya başlayan, gerek bu kurumlara geçmeye hak kazanmış olmakla birlikte, yukarıda belirtilen nedenlerle gönderilemeyen hükümlülerin, müşahade ve sınıflandırma merkezi idare kurulu kararından önce tutuklu ya da hükümlü olarak kapalı kurumlarda;

a) İş yurdu ya da iç hizmetlerde çalışarak,

b) Çalışmak istedikleri halde cezaevi yönetimince olanak sağlanamaması ve yaşları ya da bedeni kabiliyetleri bakımından çalışmadan, geçirdikleri her ay için altı gün, şartla salıverilme tarihlerinden indirilir.

Ayda altı günlük indirimin uygulanmasında bir aydan az süreler hesaba katılmaz.

Ceza süreleri yönünden 647 sayılı Yasanın geçici 7. maddesine göre kalan cezalarının ağır ceza merkezi dışındaki cezaevlerinde infazı uygun görülenler, ancak, meslek, sanat ya da iş güçleri nedeniyle kendilerine açık ya da yarı açık cezaevlerinde gereksinme olduğunda, müşahade merkezi idare kurulunca açık ya da yarı açık kurumlara ayrılmış olmaları koşuluyla, Adalet Bakanlığınca bu kurumlara gönderilirler.

Ceza süreleri yönünden kalan cezaları ağır ceza merkezi dışındaki cezaevlerinde infaz edilenlerden hükümlülük süreleri altı aydan çok olanlar, müşahade ve deneme süreleri sonunda açık ya da yarı açık kuruma ayrılmalarına müşahade merkezi idare kurulunca karar verilip bu karar Adalet Bakanlığınca onaylandığı takdirde 647 sayılı Yasanın ek 2 nci maddesindeki indirimden yararlanırlar.

(Ek fıkralar: 17.8.1987 - 87/12046 K.)

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı bir cezaya hüküm giyenler, müşahadeye tabi tutulma ve açık ve yarı açık infaz kurumlarına ayrılma şartları aranmaksızın aynı indirimden yararlanırlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler bu indirimden yararlanamazlar.

Ayda altı günlük indirimden yararlanamayacaklar:

Madde 245/B - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Açık ya da yarı açık kurumlarda çalışmakta olan hükümlülerle bu kurumlara geçmeye hak kazanmış, ancak, ceza süresi, olanak sağlanamaması yaş ya da bedeni kabiliyet nedenleriyle açık ya da yarı açık kurumlara gönderilmemelerine rağmen ayda altı günlük indirimden yararlanmakta olan hükümlülerden;

a) Kaçanlar,

b) Disiplin cezası nedeniyle en az iki kez kapalı cezaevine geri gönderilenler,

c) Kınama dışındaki disiplin cezalarıyla iki kez cezalandırılmaları nedeniyle açık ya da yarı açık kuruma ayrılma hakkını yitirenler, ayda altı günlük indirimden yararlandırılmazlar.

Şartla salıverilme kararı geri alındığında, bu kararlar birlikte ayda altı günlük indirim de geri alınmış olur.

Şartla salıverilmeye ilişkin işlem:

Madde 246 -(Değişik: 2/8/1983 - 83/6920K.)

Disiplin Kurulu tarafından, şartla salıverilmeden yararlanacak olan hükümlülerin cezalarının belirli sürelerini iyi halle geçirip geçirmediikleri incelenip saptanarak verilecek gerekçeli mütalaa ile birlikte müddetname, hüküm özeti ve hükümlüye ilişkin dosya, hükümlünün bulunduğu yerdeki hükmü veren mahkeme derecesinde olan mahkemeye gönderilir.

Mahkemenin şartla salıverilme kararı derhal yerine getirilir.

İtiraz:

Madde 247 - Yetkili mahkeme şartla salıverilmeyi tasvip etmediği takdirde kararda gösterilen red sebepleri, kurum müdürü tarafından hükümlüye tebliğ ve izah olunur.

Bu karar aleyhine hükümlü veya vekili yahut kanuni mümessili veyahut Cumhuriyet Savcısı tarafından acele itiraz yoluna başvurulabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tahliye

Hükümlü ve tutukluların tahliyesi:

Madde 248 - Hükümlüler kanuni sebeplerle, tutuklular yetkili makam tarafından verilen yazılı emirle tahliye olunurlar.

Tahliye defteri:

Madde 249 - Her kurumda bir hükümlü tahliye defteri tutulur.

Tahliye defteri yıl başından önce hazırlanır ve yılın her gününe göre ayrılmış sayfaları bulunur.

Tahliye defterinin neleri kapsayacağı:

Madde 250 - Hakkında verilen hükümlülük kararı kesinleşmiş olan her hükümlünün adı, soyadı, numarası, cezanın nevi ve miktarı, ilam tarih ve numarası, şahsi hürriyetinin tahdidine başlandığı gün ve tahliyesinden sonra emniyeti umumiye idaresinin nezareti altında bulunup bulunmayacağı hususları, tahliye defterindeki tahliyesi gününe ayrılmış olan sayfaya kayıt olunur.

Süre belgesi:

Madde 251 - Hakkındaki hükümlülük kararı kesinleşmiş olan her hükümlüye Cumhuriyet Savcılığınca tahliyesi zamanını gösterir bir süre belgesi verilir.

Para ve eşyanın geri verilmesi:

Madde 252 - Tahliye edilecek olan hükümlünün şahsi parası ve hesabında kayıtlı tasarruf akçesi ile elbise ve eşyası bir makbuz karşılığında ve ayrıca kurumda bulunduğu süre içinde kazanmış olduğu belgelerle birlikte salıverilme gününde kendisine verilir.

Tahliyenin kaydı:

Madde 253 - Hükümlülerin tahliyeleri, tahliye defterinin özel hanesine; tutukluların tahliyeleri tutuklu defterine adları hizasına kaydolunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Müşterek Hükümler

İnfaz sonrası yardım:

Madde 254 - (Değişik: 2/8/1983 - 83/6920 K.)

Kurum müdürü ve psiko - sosyal yardım servisi personeli, hükümlülerin salıverilmelerinden önce, ilgili iş yerleri ve yardım kurumlarıyla ilişki kurarak bunlarca sağlanabilecek yardımı hükümlüye bildirirler.

Tahliye edilecek hasta hükümlü ve tutuklular:

Madde 255 - Tahliyesi gününde ağır hasta olup da hastaneye nakli veya ailesine verilmesi kabil olmayan hükümlü ve tutuklu, kendi rızası ve Cumhuriyet Savcısının muvafakatı ile bir hastaneye veya diğer bir sağlık kurumuna nakledilinceye kadar muhafaza edilir.

Durumdan, hükümlü ve tutuklunun ailesine, avukatına, asker kişi ise kayıtlı bulunduğu askerlik şubesine ve yabancı uyruklu ise bağlı bulunduğu devletin konsolosluğuna bilgi verilir.

Tahliyede alınacak koruma tedbirleri:

Madde 256 - Kurum müdürü, hükümlü ve tutuklunun tahliyesi anında bazı koruma tedbirlerinin alınmasını gerekli görürse, durumu derhal ilgili makamlara bildirir.

Ceza ve tevkif evleri nizamnamesinin yürürlükten kalkması:

Madde 257 - 16/8/1941 tarih ve 16328 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan Ceza ve Tevkif Evleri Nizamnamesi, yürürlükten kaldırılmıştır.

EK MADDE 1 - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Ceza İnfaz kurumları disiplin ve asayişin sağlanması, yasa, tüzük, yönetmelik ve bakanlık genelgelerine uygun olarak yönetilmesi bakımından yerel Cumhuriyet savcısının gözetim ve denetimi altındadır. Cumhuriyet savcısı sık sık ve belirsiz zamanlarda infaz kurumunu denetleyerek yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgelerin uygulanmasını sağlar. Bu denetimlerde özellikle kaçmayla ilgili önlemler üzerinde titizlikle durulur.

Cumhuriyet savcısı, denetimde görülen eksiklik ve aksaklıkları, denetleme defterine yazar ve bunların giderilmesi için gerekli önlemleri alır.

EK MADDE 2 - (Ek: 2/8/1983 - 83/6920 K.) Cumhuriyet savcısı, Adalet Bakanlığınca hazırlanıp gönderilecek cezaevlerinin denetlenmesine ilişkin forma göre cezaevi ve tutukevlerini üç ayda en az bir kez denetleyerek gerekli önlemlerin alınmasını sağlar.

Geçici Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1 - Devlet Memurları Kanununun disiplin işlemlerine ilişkin hükümleri yürürlüğe girinceye kadar, kurum personelinin disiplin işlemleri hakkında 16/8/1941 tarih ve 16328 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan Ceza ve Tevkif Evleri Nizamnamesinin 47-59 uncu maddeleri hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2 - Müşahade ve sınıflandırma merkezleri için gerekli personel kadroları sağlanıncaya kadar, bu işlerde, kurum personelinden faydalanılır.

GEÇİCİ MADDE 3 - (Ek: 19/3/2001 - 2001/2199 K.)

155/A maddesinde öngörülen yönetmelik, bu Tüzüğün yürürlüğünden itibaren üç ay içinde Adalet Bakanlığınca hazırlanarak yürürlüğe konulur.

Adalet Bakanlığı, Tüzüğün yürürlüğünden itibaren belirleyeceği ceza infaz kurumları ve tevkif evlerinden başlayarak yönetmelikte öngörülen esaslar çerçevesinde 155/A maddesinin bütün ceza infaz kurumları ve tevkif evlerinde uygulanmasını sağlar.

Yürürlüğe giriş:

Madde 258 - 13/7/1965 tarihli ve 647 sayılı Kanun ile 1721 sayılı Kanununun 4068 sayılı Kanunla değiştirilen 2 nci maddesine dayanılarak düzenlenip Danıştay'ca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

5/7/1967 TARİH VE 6/8517 SAYILI BAKANLAR KURULU KARARI İLE YÜRÜRLÜĞE KONULAN TÜZÜĞE EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN TÜZÜKLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR ÇİZELGE

Ek ve Değişiklik Getiren Tüzüğü
Yürürlüğe Koyan Kararnamenin

Farklı Tarihte
Yürürlüğe Giren Yürürlüğe
Tarihi Numarası Maddeleri Giriş Tarihi

26/11/19737/7476-- 6/12/1973
02/08/198383/6920--12/9/1983
17/08/198787/12046 --25/9/1987
14/04/198989/13969 --29/4/1989
19/12/198989/14894 --6/1/1990
03/02/199494/5382--29/6/1994